

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

23^e JAARGANG

WOENSDAG 26 JANUARI 1938

No. 1152

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Liefstinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Th. van Luytelaer (waarnemend Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

	Blz.
ENKELE OPMERKINGEN NAAR AANLEIDING VAN HET VOOR- ONTWERP VAN DE WETTELIJKE VERZEKERING TEGEN DE GELDELIJKE GEVOLGEN VAN DE WERKLOOSHEID door W. J. van de Woestijne	56
Het vraagstuk van de ordening door C. J. P. Zaalberg	57
Beleggingsproblemen in verband met de daling van den rentestand door G. L. Popken	59
Een statistisch onderzoek naar de juistheid van psycho- technische prognose door Dr. T. Kuiper	60
De suikerhandel in 1937 door A. W. Volz	61
De Rijksmiddelen over December 1937	64
BUI TENLANDS OHE MEDEWERKING:	
Het verloop van de handelsbalans der Vereenigde Staten door Dr. F. Pinner	66
AANTEEKENINGEN:	
Hervormingen in het bank- en credietwezen in België	67
Het arbeidsvraagstuk in Duitschland	68
BOEKAANKONDIGINGEN:	
Deutschland und der Wirtschaftsaufbau des Vorderen Orients door Dr. Reinhard Hüber	69
ONTVANGEN BOEKEN	69
MAANDLIJFERS:	
Overzicht van den stand der Rijksmiddelen	70
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	71, 74
Groothandelsprizen	72-73

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

In de week onder verslag waren de omzetten op de wisselmarkt niet groot. Het beeld van de markt werd weer beheerscht door Fransche Francs. In den aanvang van de week zakte de notering in tot 5.90 op het gerucht dat Blum een regeering zou vormen. Toen later Chautemps slaagde in de samenstelling van een ministerie steeg de koers weer tot 6.06. Van de dekkingsvraag, die in die dagen ontstond — de dringendheid van die vraag blijkt uit het hoge agio, dat voor één-daags-Francs werd betaald — heeft het Fransche Egalisatiefonds een gretig gebruik gemaakt om den deviezenvoorraad, waarin in de laatste weken zulk een belangrijke bres is geslagen, aan te vullen. Reeds spoedig daarna trad echter weer een reactie in, die nog verscherpt werd toen tijdelijk de Banque de France alleen maar valuta's bleek te willen afgeven voor commercieele doeleinden. Daarmee was de eerste inbreuk gemaakt op den volkomen vrijen deviezenhandel. Er ontstonden dan ook onmiddellijk twee noteringen, één voor „commercieele Francs”, en één van vrije Francs. In analogie met de situatie, die zich op verschillende wisselmarkten in den Balkan en Zuid-Amerika heeft ontwikkeld, zou men kunnen spreken van een officieele en een zwarte markt.

Het is duidelijk, dat deze situatie onhoudbaar was en dat zij bij consequente toepassing, zonder de uiterste consequentie van de deviezencontrole, spoedig zou zijn vastgelopen. Immers de niet-commercieele Francs, dus die afkomstig van kapitaalvlucht, zouden op andere markten dan Parijs zijn aangeboden tegen een gunstiger koers dan de officieele Francsnotering. De buitenlandsche importeurs, die goederen uit Frankrijk betrekken, zouden allen in Francs zijn gaan koopen op deze voordeelige basis en de Banque de France zou uit exporten geen deviezen meer hebben ontvangen. Anderzijds zouden alle importeurs wel deviezen van de centrale bank hebben verlangd en daarmee zou spoedig de heele machinerie zijn vastgelopen. Nog op den middag van den dag, waarop de nieuwe politiek geïnaugureerd was, werd zij dan ook de facto al weer verlaten in dier voege, dat het Egalisatiefonds te Londen voor „vrije Francs” intervenueerde tegen denzelfden koers als waarvoor de Banque de France commercieele Francs opnam. In de nieuwe week verviel dan ook de onderscheiding weer en kon de arbitrage op Parijs vrij plaats vinden.

Heeft de tijdelijk gewijzigde houding wellicht tot basis een afspraak tusschen de regeering-Chautemps en de socialistische fractie gehad? Bekend is immers, dat deze partij sterk gekant is tegen het vrij toelaten van kapitaalvlucht. Is dat zoo, dan is de positie van de regeering heel moeilijk, wanneer zij tot de conclusie is gekomen, dat het compromis, dat zij beoogde, practisch onuitvoerbaar is. En deviezenrestrictie kan deze regeering niet invoeren zonder met de regeeringsverklaring in strijd te komen.

De termijnnoteringen hebben ook nogal gefluctueerd evenals de contante. In het begin van de nieuwe week bij een contante notering van circa 5.98½, deed drie-maands Parijs ongeveer 22 ots. disagio. Hierbij moet echter worden opgemerkt, dat de Gulden over het geheel op termijn vaster gestemd was. Voor driemaands-Ponden is de notering geleidelijk gekomen op 2½ ots. disagio, terwijl ook Dollars op termijn flauwer waren.

Ook contant was de Gulden als regel gevraagd. Het Egalisatiefonds heeft vrij regelmatig ingegrepen bij dalende noteringen voor het Pond.

Van de geldmarkt valt geen nieuws te melden. De beleggingsmarkt is na de aankondiging van de staatsconversie zeer vast gebleven bij stijgende koersen voor oude schuld. Toen de aflossing van ruim 70 millioen obligatiën Koninklijke werd bekend gemaakt, kon dat de stemming op de beleggingsmarkt slechts stimuleeren.

ENKELE OPMERKINGEN NAAR AANLEIDING VAN HET VOORONTWERP VAN DE WETTELIJKE VERZEKERING TEGEN DE GELDELIJKE GEVOLGEN VAN DE WERKLOOSHEID.

Twee hoofdgedachten kunnen wij in het ontwerp onderscheiden en wel ten eerste, dat de kosten van de normale werkloosheid ten laste van het bedrijfsleven dienen te komen en dus in zeker opzicht als een speciaal soort indirecte productiekosten dienen te worden beschouwd, en ten tweede, dat het gewenscht is de uitvoering van deze verzekering zooveel doenlijk in handen van de bedrijfsgeenoten te leggen.

Uit het eerste beginsel volgt, dat de verzekering verplicht moet zijn en dat verder voor de normale werkloosheid niet gerekend mag worden op overheidssteun. De geldelijke taak van de Overheid vangt, volgens den Minister, eerst aan, daar waar de normale werkloosheid overgaat in een abnormale. Dan werken er blijkbaar oorzaken, die niet meer voor rekening van den bepaalden bedrijfstak komen, maar voor rekening van de maatschappij in haar geheel. Hieruit blijkt dus reeds, dat de onderscheiding tusschen normale en abnormale werkloosheid hier niet alleen van wetenschappelijke of statistische waarde is, maar een essentieel deel uitmaakt van de te volgen werkloosheidspolitiek.

De eerste vraag is dus, wat wij onder normale werkloosheid dienen te verstaan. Op twee plaatsen in de toelichting vinden wij materiaal voor een omschrijving van het begrip „normale werkloosheid” en wel enerzijds bij de motiveering van de bijdragen door de bedrijfsgeenoten en anderzijds bij het bepalen van de waarschijnlijke hoogte van die bijdragen.

In het eerste geval wordt de normale werkloosheid gezien als de noodzakelijke reserve aan arbeiders. Deze reserve is in het belang van den bedrijfstak en de bedrijfstak behoort de bestaansmogelijkheid te verzekeren van die arbeiders, welke in zijn belang in de reserve zijn. Verder overweegt de Minister, dat het een bedrijfsbelang is, het aantal bedrijfsgeenoten binnen redelijke grenzen te houden. Door nu de belanghebbenden in de regeling te betrekken, zullen zoowel werkgevers als werknemers geprikkeld worden om die maatregelen te nemen, welke erop gericht zijn de werkloosheid, voor zooverre deze samenhangt met de toestanden in den bedrijfstak zelf, niet boven het voor het bedrijf noodige te doen uitgroeien.

Op deze „beperving van de werkloosheid” komen wij straks nog terug.

De belangrijke vraag, of conjunctuurwerkloosheid al of niet tot de normale gerekend moet worden, vindt in het bovenstaande geen beantwoording, evenmin trouwens als de vraag hoe men een conjuncturele van een structurele werkloosheid zou kunnen onderscheiden.

De tweede maal, dat de Minister verplicht is zich over het begrip normale werkloosheid uit te laten, is bij de begroting van de waarschijnlijke kosten. Hier zegt de Minister, dat de kassen een zoodanigen termijn van uitkeering moeten stellen, als voor elk bedrijf kan worden geacht overeen te komen met den jaarlijkschen gemiddelden duur der werkloosheid van alle arbeiders, die in het bedrijf werkzaam zijn. Dit lijkt zeer exact, maar de vraag is over welke jaren dat gemiddelde genomen moet worden. Waar vindt de Minister tusschen 1917 en 1937 de „normale” jaren? Dit alles is geen muggenzifterij, maar een noodzakelijke critiek op de vaagheid van een der grondslagen van het ontwerp. De Minister meent nl., dat een premie van 1½ tot 2 pCt. van het loon voldoende zal zijn om het risico te dekken. Dat wil zeggen, dat de Minister rekent op een gemiddelde werkloosheid van ongeveer 3 pCt. Dit percentage is zelfs voor de zuivere seizoenwerkloosheid in Nederland te laag.

Invoering van een op deze basis opgetrokken ver-

zekering zal beteekenen, dat men in alle normale jaren met een, geheel buiten het verzekeringsgebied vallende supernormale werkloosheid heeft te maken. Wij behouden dan de toestand, dat wat uitzondering moet zijn en als uitzonderingsrecht geregeld is, normaal wordt. Een hoogst bedenkelijk verschijnsel!

* * *

De opvatting, dat de normale werkloosheid tot de productiekosten moet worden gerekend, is als juist te beschouwen. Per slot behöoren die kosten door de consumenten te worden gedragen. Voor zooverre wij dan ook met voor de binnenlandsche markt werkende ondernemingen te maken hebben, is de oplossing in principe gezond. Maar hoe staat het met die bedrijfstakken, welke voor een grooter of kleiner deel hun producten uitvoeren?

Zeker, indien de concurrerende landen eveneens dit juiste principe huldigen, is er ook dan geen gevaar. Maar, indien er concurrentie gevoerd moet worden met landen, waar men dit deel van de productiekosten door de Overheid laat dragen, komt de Nederlandsche industrie onnoodig en ongewenscht in het gedrang. De ondernemers zullen in vele gevallen hun aandeel in de premie niet op den consument kunnen verhalen en zoo zal een extra druk op de loonen ontstaan. Formeel betalen dan de arbeiders de halve premie, feitelijk wordt de heele premie op hen afgewenteld.

Of voorziet de Minister misschien, dat de Nederlandsche uitvoerindustrie binnenkort zulke extra-winsten zal maken, dat de premie daaruit betaald kan worden? Indien dat zoo is, dan getuigt dat wel van een heel uitzonderlijk optimisme. *Juist voor de uitvoerindustrie is een bijdrage van de Overheid in het werklozenfonds noodzakelijk. Doet men dit niet, dan is de kans groot, dat onze uitvoerindustrie een nog grooter aantal werklozen op gaat leveren dan thans het geval is.*

* * *

Tenslotte willen wij nog iets zeggen over het principe om de uitvoering van de wet in handen van de bedrijfsgeenoten zelve te leggen. Voor deze politiek is in het algemeen veel te zeggen. Zij kweekt belangstelling en verantwoordelijkheidsgevoel, zij doet zien, dat er behalve belangen-tegenstellingen in het bedrijfsleven ook belangen-gemeenschappen zijn, zij leidt tot persoonlijk contact en zoo vaak tot waardering waar anders slechts plaats is voor achterdocht. Maar er zijn gevaren aan deze ontwikkeling verbonden.

Het groote gevaar is wel, dat men de belangen van de bedrijfstak te zeer met die van het algemeen gaat verwarren. De fouten van het gildewezen liggen nog dicht genoeg bij ons om ze te kunnen herinneren, al liggen zij helaas weer ver genoeg af, om ze te kunnen vergeten. Juist bij een werklozenverzekering en nog wel een werklozenverzekering met een arbeidsboekje, zooals de Minister wil, dreigen hier gevaren. In plaats nu dat de Minister maatregelen tegen deze gevaren neemt, wijst hij aan belanghebbenden nog den weg tot het kwade.

De Minister zegt immers zelf, dat een van de voordeelen van het zelfdoen gelegen is in het feit, dat men er op die manier voor kan waken, dat het aantal bedrijfsgeenoten binnen redelijke grenzen blijft. Dit kan zeer gemakkelijk gebeuren, door bij het aannemen van arbeiders aan hen den voorkeur te geven, die reeds in den betreffenden bedrijfstak werkzaam zijn.

Hierdoor vermindert men automatisch de werkloosheid in den eigen bedrijfstak en draagt dus bij tot verlaging van de premie en bovendien vermeerderd dan het aantal bedrijfsgeenoten en dus het aantal mogelijke werklozen niet. Tegen deze methode van vermindering van het aantal werklozen, in den eigen bedrijfstak wel te verstaan, niet in het algemeen, helpt geen wettelijk recht van solliciteeren

in andere bedrijfstakken. Het is een gevolg van de structuur van de voorgestelde verzekering.

Het gevolg zal zijn, dat arbeiders in een kwijnenden bedrijfstak moeilijk elders werk zullen kunnen vinden. De juist in dat geval zoo noodzakelijke bewegingsvrijheid zal worden belemmerd. Deze verstarving moge in het tijdelijk belang zijn van hen, die in een voorspoedig werkenden bedrijfstak zijn opgenomen, voor de maatschappij in het geheel en voor de arbeiders in het bijzonder is het een gevaar. Ook de positie van hen, die eerst op lateren leeftijd als arbeider in het bedrijfsleven komen, bijv. wegens tegenslag in eigen zaken, wordt er nog moeilijker door gemaakt. *De bouw van dit voorontwerp is dan ook wel zeer geschikt om de arbeiders te verdeelen in de „haves” en de „have-nots”. Van sommige groepen zal inderdaad de bestaanszekerheid worden vergroot, maar dit zal gaan ten koste van hen, die thans reeds een mindere bestaanszekerheid genieten.*

Wij leven snel tegenwoordig. Er waren vierhonderd jaar nodig voor de fouten van het gildesysteem tot de Fransche revolutie leidden. Indien wij thans soortgelijke fouten maken zal de reactie daarop zeker geen vierhonderd jaar wachten. W. J. VAN DE WOESTIJNE.

HET VRAAGSTUK VAN DE ORDENING. 1)

Dankbaar voor de algemeene opleving, waarvan Nederland en niet minder Nederlands Oost-Indië hun deel hebben gehad, kunnen wij nog niet constateren, dat deze opleving een gevolg is van een doelbewuste richting in de handelingen van politieke en economische machthebbers, terwijl deze toch, zelfs in toenemende mate, voortgaan met maatregelen, die het verkeer, de handel, de productie in door hen uitgedachte banden verstikken. Het noodlot is, dat iedere Regering de overtuiging heeft dit tegen zijn zin en tegen beter weten in te moeten doen als wapen tegen de anderen, die dat om precies dezelfde reden beweren te doen.

Wanneer ik dan daarbij de een na den ander hoor verzekeren, dat wij niet de weg van de protectie opgaan, dan denk ik aan de technische vooruitgang in de wegebouw, die ons de volmaakt geruisloze weg heeft gebracht.

De tijdelijke opleving in 1937 heeft duidelijk doen zien, dat zodra de mogelijkheid om zaken te doen er maar weer was, handel, industrie en scheepvaart van Nederland met succes op de wereldmarkt zijn werkzaam geweest. Paraat blijven is dan ook een eerste plicht voor allen, die ondernemersverantwoordelijkheid dragen.

Een zeer sterk voorbeeld van industriële kracht levert onze scheepsbouw. Van de tonnage, die in de hele wereld in aanbouw is, bouwt het kleine Nederland 10 pCt. en staat als No. 4 in de rij na Groot-Brittannië, Duitsland en Japan, van welke landen het eerste en tweede hun eigen staal hebben, het tweede met zijn scheepsbouw op deviezenjacht is en het derde een subsidierecord nastreeft. Met de scheepsmachines maken we eenzelfde schitterend figuur. Zulk een van bekwaamheid, kracht en moed getuigende prestatie van een op de internationale markt werkend bedrijf versterkt het vertrouwen in de toekomst van onze industrie.

* * *

Van deze gelegenheid wil ik gebruik maken om u van mijn inzicht te doen blijken in het veelomstreden vraagstuk van de *ordering*, waarover ook onder u wel uiteenlopende meningen zullen bestaan.

Onze samenleving is een alleringewikkeldst mechanisme, waaraan eeuwen is geordend door de meest uiteenlopende machten en natuurlijke krachten en

1) Dit artikel bevat een groot gedeelte van de Nieuwjaarsrede, die de heer C. J. P. Zaalberg in zijn functie van voorzitter van den Nijverheidsraad op 21 Januari jl. heeft gehouden. (Red. E.-S.B.).

wat die machten betreft, met de meest uiteenlopende bedoelingen. Zoals bij al wat leeft, is bij de mens individueel en als geslacht de zucht naar zelfbehoud de alles-overheersende bron van al het doen en laten. Hieruit is rechtstreeks af te leiden de onmisbaarheid van het winstmotief voor alle economische werkzaamheid, zij het ook, dat het zich deel gevoelen van een collectiviteit de individuen de behoefte ingeeft zich te wijden aan gemeenschappelijke belangen, terwijl daarnaast door gevoelens van hogere orde velen in alle kringen zich een levenstaak weten opgelegd.

Winst als motief voor iedere economische handeling heeft onschatbare voordelen aan de mensheid als geheel gebracht, niet alleen als primaire prikkel tot werkzaamheid, maar ook en vooral als het altijd werkende middel tot verhoging van de productiviteit door het doen groeien van de best renderende bedrijven en het doen afsterven van wat niet winstgevend, dus economisch negatief werkt. Deze natuurlijke selectie is een onmisbare kracht, die door geen uitgedacht surrogaat kan worden vervangen.

U begrijpt dan ook, dat ik geen bewonderaar ben van vestigingswetten, voor zover daarin Nieuw-Maltesiaanse theorieën in praktijk worden gebracht, bevreemd als ik ben, dat het middel erger is dan de zeer ernstige kwaal van een overbevolkt distributie-apparaat. Verbaasd heeft het mij, dat dezelfde Regering, die van deze wetten heil verwacht, de voor een besparing in distributiekosten hoog nodige opruiming onder de overtollige sigarenwinkels heeft tegengehouden door een verbod van verkoop beneden de met een ander doel ingestelde banderolleprijs. De consument is hierdoor uitgeschakeld als werkzaam instrument ter verlaging van de op het gehele volk zwaar drukkende kosten van een irrationele detailhandel. De toestanden in de sigarenindustrie zouden voor ondernemers en voor arbeiders belangrijk kunnen verbeteren, als de helft der sigarenwinkels verdween. De consument zou er geen schade bij lijden, misschien zou een deel van de besparing op de distributiekosten besteed kunnen worden aan prijsverlaging, waardoor weer het gebruik zou kunnen toenemen. Het zou voor Nederland geen maatschappelijk verlies zijn, als van de 12.777 personen, werkzaam in sigarenwinkels (niet meegerekend de duizenden andere verkoopgelegenheden, waaronder bijv. 1.692 kapperszaken) de helft als productieve kracht werd ingeschakeld met een grote kostenbesparing voor het gehele bedrijf.

* * *

In de eeuw van snel toenemende toepassing van de natuurwetenschap, begonnen met de uitvinding van de stoommachine en voortschrijdend tot de onbegrensde mogelijkheden, die thans aan de wetenschappelijke horizon opdoemen, is de onderverping van de stofelijke wereld aan de behoeftevoorziening van de mensheid met grote snelheid vooruitgegaan. Het kleine deel van de productiemogelijkheden, dat tot nuttig gebruik komt, heeft reeds de algemene welvaart in enkele tientallen jaren omhooggestuwd tot een peil, waarvan een vorig geslacht geen denkbeeld had en heeft het Nederlandse volk in alle lagen een levensverrijking doen deelachtig worden, die voor wie niet ziende blind is, overal in de maatschappij in het licht treedt. Dit had niet plaats in een tijd, gelijk wij thans beleven, waarin in de meeste landen sparen en kapitaalvorming heeft plaats gemaakt voor consumeren en interen bij publiek en overheid. Die verhoging van de algemene levensstandaard ging gepaard met vermindering der maatschappelijke tegenstellingen en had plaats in een tijd van uiterst spaarzame ordening van bovenaf, doch van grote vrijheid van handel en bedrijf. Die zekerheid van toenemende productiecapaciteit doet het begrip overbevolking alle waarde verliezen. Te ernstiger wordt hierdoor de plicht gevoeld de wereld te bevrijden van de dwaasheden, die millioenen uitsluiten van nuttige arbeid

en andere miljoenen zich doen inspannen voor de voorbereiding van een algemene vernieling en vernietiging.

Te midden van die internationale wanorde streeft Nederland naar een zo groot mogelijke rendabele productie, ten einde op de wereldmarkt te kunnen verkopen en kopen, wat voor de instandhouding en groei van zijn bedrijfsleven nodig is. Ik zeg kopen en verkopen, omdat ik nog steeds ondanks alle betogen van protectionisten en van officiële onderhandelaars een reële koopovereenkomst beschouw als een vrije handeling, waarvan beide partijen voordeel hebben. Een onverbreekelijk verband tussen de binnenlandse en de buitenlandse markt voor een land van de gesteldheid van Nederland, maakt de concurrentiemogelijkheid tot een levenskwestie.

Daartoe is het zaak, dat in iedere onderneming de productiekosten op een peil staan, dat concurrentie met het buitenland mogelijk maakt en dat betekent, dat onvermoeid gestreefd moet worden naar steeds verdere verlaging van productiekosten. De winstnoodzaak is voor den ondernemer daartoe de krachtigst werkende prikkel.

Achter bijna iedere economische handeling in het bedrijfsleven staan de bekwaamheid, het initiatief, de ondernemingslust, de moed van een ondernemer. Dooft men die uit, hetzij door directe middelen of door het kunstmatig scheppen van onzekerheden, dan verlamt men het bedrijfsleven. Iedere poging tot industrialisatie staat dan gelijk met een streven naar rasverbetering door de toepassing van de rijke vondsten van de genetische wetenschap op een kunstmatig gesteriliseerde veestapel.

De grote mate van vrijheid van den ondernemer in het verleden heeft in de eerste plaats geleid tot het opvoeren van de rentabiliteit door het overleven van den sterke en de verdwijning van den zwakke. De sterkste was niet hij, die alleen technisch het hoogste rendement wist te bereiken, doch die tevens commercieel wist na te speuren, waar en hoe hij het voordeligst kon kopen en verkopen. Zijn koopmanschap drijft hem tot het opsporen of scheppen van nieuwe behoeften, het ontwikkelen van bestaande, het peilen van de smaak, ten einde nieuwe afzetmogelijkheden op te bouwen.

In de tweede plaats en dat vormt een hogere ontwikkeling in het bedrijfsleven, heeft de ondernemersvrijheid geleid tot talloze ordeningen van onder op van allerlei aard, waaraan de behoefte juist door de knapste ondernemers werd gevoeld en waaraan zij met grote inspanning gewerkt hebben. Een inspanning, waartoe zij weder gedreven werden door de verwachting, dat hun bestaans- en winstkansen er meer vastheid door zouden krijgen. De opleiding en praktische vorming van de leiders der ondernemingen en hun keuze hield gelijke tred met de steeds zwaarder eisen, door het bedrijfsleven gesteld. Het waren steeds de bekwaamste en meest ervaren bedrijfsleiders, die bij deze ordening de leiding hadden. Reeds onze voorvaders van de Oost-Indische Compagnie zijn daarin voorgegaan.

Wat kan in dit uit eigen kracht gegroeide en groeiende, uit ontelbare ondernemingen bestaande, bedrijfsleven de taak van de overheid zijn?

* * *

Een groot deel van onze wetgeving is sedert onheugelijke tijden uitsluitend gewijd aan de handhaving van orde, recht en moraal in handel en verkeer.

Aan rechtstreekse bevordering van landbouw, handel en nijverheid is in de laatste halve eeuw niet overdreven veel aandacht gewijd. De ernstige landbouwcrisis in het laatst van de vorige eeuw leidde de Regering tot een zeer nuttig werkende zorg voor landbouwvoorlichting en landbouwonderwijs. Het nijverheids- en handelsonderwijs kwamen veel langzamer tot hun recht en de voorlichting nog later.

Groter activiteit was merkbaar in die gedeelten van de wetgeving, die de nijverheid als een last voor anderen beschouwen of als een belastingbron.

In een periode als wij thans beleven, waarin een economische oorlog van land tegen land woedt, rust op de overheid de veel moeilijker taak van te trachten het bedrijfsleven nog zoveel mogelijk in gang te houden en het te beschermen tegen vernietigingspogingen uit het buitenland. De meest voor de hand liggende zorg is daarbij de vermindering van de werkloosheid, doch van even groot belang voor de toekomst en nauw aan het voorafgaande verwant is, dat de bedrijven niet achterblijven in technische en commerciële kracht. Positief werkt de overheid daarin langs vele wegen mede. Economische en technische voorlichting, handels- en betalingsovereenkomsten nemen daarbij een eerste plaats in. Zij effenen de weg voor koopman, industrieel, boer en transportondernemer. Daarnaast zijn voor de zwaarst getroffen bedrijfstakken diep ingrijpende maatregelen genomen, vaak bestaande in het tijdelijk overnemen door de overheid van de commerciële en technische leiding der bedrijven. Dan dreigt bij enige duur het besef verloren te gaan, dat de bestaansreden van den ondernemer berust in de kunst zijn zaak rendabel te doen zijn.

Vooraf voor dit laatste is het behoud van de ondernemingslust en ononderbroken marktstudie volstrekt onmisbaar. Iedere vrijheidsbelemmering, iedere toename der onzekerheden doet die lust en die werkzaamheid verflauwen en zal ertoe bijdragen, dat zelfs als de opleving daar is, geen nieuw kapitaal geïnvesteerd wordt.

Het is een waan te geloven, dat de overheid beschikt over de wetenschap en de krachten, die in een gebonden economie de taak kunnen overnemen van wat in een vrij bedrijfsleven de ondernemer tot stand brengt, dank koopmanschap en ondernemingsgeest, vrije prijsvorming, vrijheid van productie en vrij handelsverkeer.

Ik zal de laatste zijn om te betreuren, dat er overheidsbedrijven bestaan, doch de mogelijkheden van het welslagen daarvan bij een goede leiding en verstandige politieke bemoeiing zijn totaal andere dan die, waar het betreft het regelen ingrijpen door buiten het bedrijfsleven staande en gevormde ambtenaren in de bedrijfspolitiek van het eindeloos ingewikkelde en van een onafzienbare hoeveelheid invloeden afhankelijke geheel van de wereld- en volkshuishouding.

Niemand kan voorspellen, hoe over 100 jaar de samenleving eruit zal zien. Dat is nimmer mogelijk geweest. Wellicht is dan ook de economische wetenschap zo ver gevorderd, dat alle vraagstukken zuiver wiskundig zijn op te lossen. Thans hebben we rekening te houden met het mensdom van 1938 en met een nog zeer primitieve wetenschappelijke uitrusting.

Een der noodlottigste verschijnselen van deze tijd is, dat onder hen, die zich verplicht gevoelen de leiding te nemen, er zijn, die in bewondering voor hun „plannen” bij ontstentenis van bouwmaterial en ingenieurswetenschap experimenten in het groot ondernemen, die tot even grote teleurstellingen leiden. Het is alsof in het jaar 1800 iemand een Eiffeltoren of een Maastunnel of een Panamakanaal zou gaan bouwen.

Ook in ons in vele opzichten gezegend land wordt op zuiver binnenlands gebied ernstig tegen elementaire economische grondwaarheden gezondigd. Als zodanig beschouw ik de evenredige vrachtverdeling in de binnenvaart, die onvoorwaardelijk tot een mislukking moest leiden. De „ordering” heeft de vrachten te water verhoogd, daardoor het vervoer per schip verminderd, de oneconomische tonnage gehandhaafd en de technische verbetering geremd, want voordeel leverde die toch zo goed als niet op. De regeling ten aanzien der vaste relaties en van het eigen vervoer heeft de wilde schippers benadeeld, doch ook

de verschepers, die noodgedwongen die bevoorrechtiging te baat namen; terwijl zij in vrijheid voordeliger van de wilde vaart zouden hebben gebruik gemaakt.

Dit typisch voorbeeld van handhaving, wat niet levensvatbaar meer is en verstikking van het opkomende levenskrachtige, past naar mijn mening geheel in de „plannen” van vele moderne ordenaars.

Nu ik toch over verkeersordering spreek, wil ik wel verklaren een sterk vermoeden te hebben, dat wanneer de wilde en helaas vaak zeer wilde autobusdiensten er niet geweest waren, het spoorwegvervoer thans niet op het peil zou staan, waarover het reizend publiek tevreden mag zijn.

Ik vrees zeer, dat wanneer op vervoergebied zo straf geordend wordt als het voornemen schijnt te zijn, weldra de rationalisatie een lage maximum-snelheid zal krijgen, niet evenredig aan de toeneming van de behoeften en technische mogelijkheden. Het onmisbare nut van coördinatie verkeert in zijn tegendeel, wanneer de rationalisatie erdoor geremd wordt.

De vrije ondernemer zoekt en schept behoeften en voorziet er zo gauw mogelijk in. De buiten het bedrijf opgegroeide ordenaar, die een vooruitziende geest behoort te zijn, loopt vaak achter de feiten, in dit geval de behoeften en mogelijkheden, aan.

* * *

Het overheidsingrijpen in het bedrijfsleven brengt ook mede, dat de ondernemer steeds bedreigd wordt met verrassingen. Hij staat en stond onder alle omstandigheden voor enkele onzekerheden, doch hier is nu bijgevoegd, dat een logische ontwikkeling der economische gebeurtenissen doorkruist wordt door de ingreep van een machtig staatshoofd of ander machthebber, die alle berekeningen omverwerpt. Ik denk daarbij ook aan de monetaire vrijheden, die in de mode zijn gekomen en waarbij een eigenaardige toepassing van „het behoefte-element” niet eens als onbehoorlijk, ik durf zeggen immoreel en op den duur schadelijk wordt beschouwd. Men gaat er zich gelukkig dan ook al een beetje voor generen.

Deze nieuwe onzekerheden werken verlamdend op alle initiatief en houden de investeringen tegen, die dringend nodig zijn om werkgelegenheid te scheppen voor de miljoenen werklozen en om goederen te produceren voor de nog omvangrijker groepen noodlijdenden.

Het gaat er zeer sterk op lijken, dat het nog aanwezige kapitaal een sit-down staking is begonnen, welke snel overgaat in een neutralisatie van het kapitaal, dank de snel stijgende belastingen en staatsleningen. Daar dit overheidsgeld in massa voor consumptieve doeleinden gebruikt wordt, gaat die neutralisatie op zijn beurt weer over in evaporatie. De strijd tussen kapitaal en arbeid houdt dan op faute de combattants, want ook de arbeiders zullen met het kapitaal zijn verdwenen en hebben plaats gemaakt voor werklozen. Dat eindpunt zal wel niet bereikt worden, doch het is hoogste tijd om de lijn te verlaten, die in die richting wijst.

Hoe meer in enig land het werklustig kapitaal nog risico durft nemen, hoe meer kans is er voor dat land om de algemene verarming enigszins te beperken.

Sociaal verwacht ik allerminst heil van het in stand houden van achterlijke bedrijven, welker rendement geen verbetering van arbeidsvoorwaarden zal toelaten, die door de arbeidersorganisaties veel eerder te ververven is in een bloeiend bedrijf.

Het moge vreemd klinken, dat iemand, die in verschillende functies steeds als buitenstaander met ordenende hand in het bedrijfsleven heeft ingegrepen en de arbeidersbeweging met voldoening zich heeft zien ontwikkelen en versterken, zich er bezorgd over maakt, nu dat ingrijpen algemener en krachtiger geschiedt. Het is dan ook niet de toeneming van de overheidsbemoeiing, die mij afschrikt, doch de wijze, waarop en de soort mensen, waardoor dit geschiedt.

Ik verbeeld mij, dat vroeger voor het toen eenvoudiger ordeningswerk hogere eisen van ervaring en levenswijsheid gesteld werden dan tegenwoordig.

Mijn beschouwing over de „ordering” zal ik hier eindigen. Ik achtte het nodig een ernstige waarschuwing te doen horen tegen de lichtvaardigheid, waarmee grote en kleine machthebbers en voorlichters in het binnen- en buitenland, zonder besef van de ontstentenis van de voor zulk constructief streven onmisbare ervaring, kennis en wetenschap, de door hen niet begrepen of miskende natuurlijke nationale en internationale economische ordening tegenhouden.

C. J. P. ZAALBERG.

BELEGGINGSPROBLEMEN IN VERBAND MET DE DALING VAN DEN RENTESTAND.

Hoewel de Nederlandsche beleggingsmarkt reeds geruimen tijd werd gepeild voor de conversie der 4 pCt. Nederlandsche staatsleningen kwam de aankondiging dat alle viere Nederland zouden worden geconverteerd toch voor velen als een verrassing. Men had verwacht — zooals in den koers tot uiting kwam — dat de 4 pCt. leening Nederland 1936 voorloopig nog niet zou worden geconverteerd. Eveneens kwam de keuze van een leening met zgn. gestaffelde rente voor menigeen onverwacht.

De conversie laat voorloopig alle voordeelen aan den Staat. De mislukking van de 3 pCt. conversieleening Nederlandsch-Indië 1937 A leerde, dat de tijd voor het aan de markt brengen van een 3 pCt. leening tegen een gunstigen emissiekoers nog niet rijp was. Nu plaatst de Staat een leening, welke de eerste 10 jaren 3 pCt. rente zal dragen. Is over 10 jaren de rentestand zoodanig, dat de voor de volgende 28 jaren te betalen rente voor den Staat geen nadeel betekent, dan kan de leening voorloopig tegen de hogere rente blijven voortloopen. Het is niet te voorspellen hoe het toekomstig verloop der beleggingsmarkt zal zijn. Mogelijk wordt den Staat reeds voor het verstrijken van de eerste 10 jaren de gelegenheid geboden om de conversieleening 1938 om te zetten in een gewone 3 pCt. leening of misschien in een leening met een nog lagere rente.

De clause, dat de rente na 10 jaren op 3½ pCt. gebracht zal worden, beperkt het koersverlies van den belegger bij een stijgende rente. De koers der nieuwe leening zal overigens net als die der overige leningen met het schommelen in den rentestand op en neer gaan. Mocht na verloop van 10 jaren de rentestand zoo hoog gestegen zijn dat een à pari staande leening met 28-jarigen looptijd 5 pCt. rente geeft, dan zou de koers der conversieleening rond 70 pCt. zijn, terwijl deze, in geval de rente op 3 pCt. gehandhaafd gebleven was, rond 60 pCt. zou hebben bedragen. Het verlies zou dan wel beperkt, doch nog zeer aanzienlijk zijn. Naarmate de rentestand na 10 jaren dichter bij de 3½ pCt. ligt, is het voordeel van de renteclause grooter. Indien een 28-jarige leening dan 4 pCt. rente afwerpt zal de 3½ pCt. rentende conversieleening ca. 87.5 pCt. noteeren, terwijl het handhaven van een rente van 3 pCt. voor den verderen looptijd een koers van rond 75 pCt. zou impliceren. Bij een rentestand na 10 jaren van 5 pCt. verschaft de staffeling dus een voordeel van 10 pCt., bij een rentestand van 4 pCt. een voordeel van 12.5 pCt.

De conversiestroom maakt de positie van den belegger steeds moeilijker. Een blik in de Prijscourant van de Vereeniging voor den Effectenhandel doet zien, dat de belegger t.a.v. het te behalen rendement weinig keus meer heeft. De Nederlandsche Staat heeft na de conversie der 4 pCt. leningen ter beurt geen leningen met een hogere rente dan 3½ pCt. uitstaan. Hetzelfde geldt voor Amsterdam, Gelderland, Noord- en Zuid-Holland, op een paar leningen na voor 's-Gravenhage en Rotterdam, en voor tal van

kleinere gemeenten en provincies. Van de goede hypotheekbanken staan de $3\frac{1}{2}$ pCt. pandbrieven evenals de $3\frac{1}{2}$ pCt. overheidsleeningen boven pari. Zij zouden hooger noteeren dan het geval is, indien men er niet reeds rekening mee hield dat deze leeningen mogelijk in 3 pCt. obligaties zullen worden geconverteerd.

* * *

Nu goed en courant beleggingsmateriaal slechts een rente van iets meer dan 3 pCt. geeft, wordt de drang om tenminste een deel van het kapitaal wat meer renderend te beleggen steeds grooter. Verzekeringmaatschappijen gaan er meer en meer toe over om althans een deel van haar middelen te beleggen in onroerende goederen. Op de hypotheekmarkt concurreren zij scherp met de hypotheekbanken. Ook is bij de verzekeringmaatschappijen de tendens merkbaar om meer gelden uit te zetten op onderhandsche schuldbekentenis aan gemeenten en provinciën, veelal leeningen met een gestaffelde rente. Ook het rendement op deze leeningen is niet zoo hoog (meestal $3\frac{1}{2}$ pCt. over de eerste periode), doch volgens de gebruikelijke boekingsmethoden wordt op deze leeningen tenminste geen boekverlies geleden, daar bij de balanswaardering de beursnoteeringen buiten spel blijven.

Ook de grootere particuliere beleggers toonen meer belangstelling voor onroerende goederen en hypotheek, welke toch veelal meer dan 4 pCt. afwerpen, al is de belegging op deze wijze dan ook minder liquide. Bij de particuliere beleggers is de wensch om een zoo hoog mogelijk rendement te handhaven nog grooter dan bij de verzekeringmaatschappijen, die door verhooging van haar tarieven zich kunnen aanpassen aan de gewijzigde omstandigheden. Deze maatschappijen zijn hiertoe dan ook met ingang van 1 Januari jl. voor de tweede maal gedurende de laatste jaren overgegaan.

De particuliere belegger, wiens levenskosten zijn gestegen, tracht zijn levensstandaard zooveel mogelijk te handhaven. Slechts een beperkt aantal aandeelen komt thans als min of meer veilig en wat hooger renderend beleggingsmateriaal in aanmerking. Mochten de aandeelenkoersen echter weder een opwaartsche tendens gaan vertoonen, dan zal de aandelenmarkt meer de aandacht van den belegger gaan trekken.

Tevens kan verwacht worden, dat de emissies van buitenlandsche obligaties, die een hooger rendement verschaffen dan solide Nederlandsche papieren, meer belangstelling zullen ondervinden dan tot dusver het geval is geweest. Het zal natuurlijk de vraag zijn of de belegger in dit geval bij zijn streven naar een hooger rendement niet van den regen in den drop zal komen daar niet al deze buitenlandsche fondsen tot het eerste klasse beleggingsmateriaal gerekend zullen kunnen worden. Nu de rentestand echter zoo gedaald is, zal voor menig een de verleiding om wat meer buitenlandsche fondsen in portefeuille te nemen te groot blijken te zijn, hetgeen het welslagen van toekomstige buitenlandsche emissies ongetwijfeld zal bevorderen, wellicht tot schade van den Nederlandschen belegger. Een positieve wettelijke regeling der prospectus-aansprakelijkheid van emittenten en introducenten van buitenlandsche fondsen, zooals door ons bepleit in E.-S.B. van 25 Augustus 1937, wordt dan ook meer en meer urgent.

G. L. POPKEN.

EEN STATISTISCH ONDERZOEK NAAR DE JUISTHEID VAN PSYCHOTECHNISCHE PROGNOSE.

De vraag, die zich aan ieder belangstellende in de Psychotechniek opdringt, is deze: „In hoeverre klopt een prognose met de practijk?” m.a.w.: Hoe gedraagt zich de gekeurde chauffeur, reiziger, bedrijfschef, typiste enz. in zijn (haar) nieuwe werkring en is dit gedrag in overeenstemming met de gegevens in het rapport, dat over de persoon in kwestie is uitgebracht, alsmede met de hierin uitgesproken verwachtingen?

Nu is het uitspreken van verwachtingen over de onderzochte sollicitant moeilijker, naar mate de factoren, welke in zijn toekomstige werkring een rol spelen, gecompliceerder zijn.

Over de manier, waarop de nieuweling zich aan het bedrijf zal aanpassen en dus op deze factoren reageert, is gemakkelijker een prognose op te stellen, naar mate de psychotechnicus meer vertrouwd is met de toekomstige werkring en naar mate deze werkring eenvoudiger en dus duidelijker omschreven is.

Pas wanneer iemand gedurende een bepaalde periode in het bedrijf, waarvoor hij gekeurd werd, werkzaam is, wordt het psychotechnische rapport getoetst aan de practische ervaring.

De Nederlandsche Stichting voor Psychotechniek te Utrecht heeft een onderzoek ingesteld naar de in de practijk gebleken geschiktheid van personen, omtrent welke zij vóór hun aanstelling een advies had uitgebracht. Dit contróle-onderzoek betrof voor het grootste deel personen, die vóór Januari 1936 gekeurd waren, dus reeds één à twee jaar of langer in het bedrijf werkzaam zijn geweest en de tijd hebben gehad, in hun bedrijf in te groeien. Over mensen, die korter dan een jaar geleden gekeurd zijn, heeft de chef gewoonlijk te weinig ervaring, om met voldoende zekerheid een oordeel uit te spreken.

Bij de mondeling uitgevoerde contróle wordt de volgende werkwijze gevolgd. De werkgever of personeelschef deelt zijn bevindingen over gekeurd en in dienst genomen personeel aan de psychotechnicus mede. Vervolgens wordt het rapport doorgelezen en vergeleken met de ervaring, die de directe superieur (de derde man in het gesprek dus) met de gekeurde persoon heeft opgedaan. Aangezien de laatstgenoemde niet op de hoogte is met het psychotechnisch rapport, wordt voorkomen, dat zijn oordeel over de persoon in kwestie door het rapport wordt beïnvloed. Na de bespreking wordt in onderling overleg uitgemaakt, of in hoofdzaak een globale overeenstemming bestaat tussen het rapport en de practijk en op welke punten afwijkingen worden geconstateerd.

Bij bedrijven, waarvoor slechts een klein aantal mensen zijn gekeurd, werd een andere weg ingeslagen. Zij kregen zgn. contróle-staten toegezonden, zodat de gegevens schriftelijk werden ontvangen.

Toen het plan, om deze contróle-gegevens statistisch in getallen te verwerken, teneinde het percentage juiste en onjuiste psychotechnische beoordeelingen vast te stellen, ten uitvoer werd gebracht, deden zich meerdere moeilijkheden voor.

De Stichting pleegt nl. haar oordeel te geven in een gedetailleerd rapport, waarin o.a. een uitvoerige karakterbeschrijving voorkomt, die uiteraard in min of meer psychologische termen is vervat. Moet nu het rapport met de practijk worden vergeleken, dan blijkt dat de chef (wiens oordeel „juist” of „onjuist” in laatste instantie gewoonlijk de doorslag geeft) zijn mening doorgaans in andere, minder psychologische termen weergeeft.

Behalve de heterogeniteit der gebruikte termen, bestond meermalen onzekerheid over de betekenis van een term als zodanig.

Bovendien kan de persoonlijke instelling een rol spelen. Een welwillend beoordelaar vindt gemakkelijker een globale overeenstemming dan een criticaster, die allereerst de aandacht richt op punten van verschil.

Al deze factoren maakten vaak een zorgvuldig wiken en wegen nodig teneinde uiteindelijk vast te kunnen stellen, in hoe verre het rapport over het geheel met de praktijk klopte.

Soms bestonden er tussen het rapport en de uit de praktijk verkregen gegevens te weinig aanrakingspunten, om tot een eindconclusie omtrent de algemene overeenstemming te komen. Deze gevallen zijn onder een apart hoofd gebracht, nl. „geen vergelijking mogelijk”. Bovendien zijn hier enkele gevallen ondergebracht, waarbij de gekeurde sollicitant door bepaalde omstandigheden een andere betrekking in het bedrijf kreeg, dan hem aanvankelijk was toegedacht.

De gegevens met de antwoorden op de vraag, in hoeverre het rapport als geheel met de praktijk klopte, zijn (in zover de genoemde heterogeniteit geen overwegend bezwaar vormde) onder drie hoofden gegroepeerd, nl.: voldoende, halve en geen overeenstemming. Wanneer het antwoord eenvoudig „Ja” luidde, was dit niet moeilijk. De moeilijkheden ontstonden pas, wanneer de antwoorden gecompliceerd waren.

Enige voorbeelden hiervan zijn:

„De slechte zowel als de goede eigenschappen zijn o.i. enigszins te overdreven voorgesteld”.

„1e. alinea van het rapport is juist, 2e. alinea niet, 3e. niet, 4e. wel, laatste alinea niet.”

Hieruit moge blijken, dat er vaak zorgvuldig wiken en wegen nodig was, teneinde de graad van overeenstemming definitief vast te stellen. Hierbij was de hulp van de bedrijfschef (bij persoonlijk contact) van grote waarde.

Dank zij de belangstellende medewerking onzer opdrachtgevers ontvingen wij voldoende materiaal, zodat in de statistiek een behoorlijk aantal gevallen kon worden samengevat.

De resultaten zijn als volgt:

Onderzochte personen	Goedgekeurd en aangenom.	Voldoende overeenstemming	Halve overeenstemming	Geen overeenstemming	Geen vergelijking mogelijk
Politieagenten.....	68	43	16	7	2
Ingenieurs, chefs, vertegenwoordigers, enz.	56	42	3	3	8
Assistenten, katoorbedienden, jongste bedienden, enz.	51	47	1	1	2
Machinisten, stokers, chauffeurs	39	35	1	1	2
Chauffeurs ¹⁾	47	41	3	3	—
Verplegend personeel.....	140	108	15	8	9
Laboranten	40	39	1	—	—
Algemeen onderzoek	15	15	—	—	—
Verpleegsters ²⁾	63	49	7	2	5
Totaal.....	519	419	47	25	28
	100%	81%	9%	5%	5%

Wanneer wij de gevallen elimineren, waar geen vergelijking mogelijk was, dan wordt het percentage „voldoende overeenstemming” (met de in de praktijk opgedane ervaringen) 85 pCt., „halve overeenstemming” 10 pCt. en „geen overeenstemming” 5 pCt.

Het opvallend gunstige resultaat bij de groep der laboranten vindt zijn oorzaak in verschillende factoren. Zij waren nl. alle bestemd voor één maatschappij en werkten onder nagenoeg gelijke omstandigheden, welke ons geheel bekend waren. Deze bekendheid was mede gegroeid door een langer persoonlijk contact met de chefs en bovendien waren de gestelde eisen zeer omlind.

Van deze 40 laboranten werden er vier afgekeurd, maar toch werden alle veertig ongeveer tegelijkertijd aangenomen. De 36 goedgekeurde laboranten bleken inderdaad geschikt, terwijl van de vier afgekeurden

¹⁾ Dit betreft een groep chauffeurs, die alle bij de Gemeente Utrecht in dienst waren. Een nadere bespreking met beroepsanalyse is gepubliceerd in „Arts en Auto” 21 Dec. 1935.

²⁾ Deze verpleegsters werden alle voor één inrichting gekeurd.

er drie moesten worden ontslagen wegens hun — in de praktijk — gebleken ongeschiktheid. De vierde laborant bleek een dubieuze kracht te zijn.

De kans op overeenstemming stijgt dus, naarmate de in de opdracht vervatte eisen omlinder zijn en naarmate de onderzoeker vertrouwd is met de toekomstige werkomgeving van de sollicitant.

Van een kleinere contrôle-groep bestaande uit achtien personen, die tegelijkertijd in één bedrijf werden teverek gesteld, is nagegaan, in hoeverre de diagnose van bepaalde eigenschappen der gekeurde personen met de praktijk klopte. Het streven was, om zoodoende de mate van trefzekerheid vast te stellen, welke zich bij de diagnose van verschillende eigenschappen voordoet. Het bezwaar van deze methode is, dat de eigenschap (of „vermogen”) geïsoleerd wordt uit zijn samenhang met de totaliteit van de persoonlijkheid.

De resultaten zijn als volgt:

Organisatievermogen

% juiste beoordelingen 76

Administratie vermogen:

% juiste beoordelingen 83

Verkoopkracht:

% juiste beoordelingen 86

Betrouwbaarheid:

% juiste beoordelingen 73

Accuratesse:

% juiste beoordelingen 95,5

Totaal percentage juiste beoordelingen 79,3

Hieruit blijkt, dat de betrouwbaarheid het moeilijkst was te waarden, terwijl de graad van accuratesse het gemakkelijkst was te diagnostiseren (73 pCt. tegenover 95,5 pCt.). Hierin liggen natuurlijk belangrijke aanwijzingen voor de manier, waarop in een bepaald onderzoek de accenten verlegd moeten worden.

Een gestatistiseerde contrôle over het gedrag en de resultaten van leerlingen van middelbare scholen alsmede met adviezen aangaande beroepskeuze, leidde tot een percentage juiste beoordelingen van 73,5 pCt. Het verschil van dit percentage met de 85 pCt. bij de industriële gevallen kan verklaard worden uit het feit, dat het gemakkelijker is een prognose vast te stellen van iemand, die reeds volwassen is, dan van een kind, dat in zijn ontwikkeling nog onvoorziene veranderingen door kan maken.

Dr. T. KUIPER.

DE SUIKERHANDEL IN 1937.

Het jaar 1937 zal in de geschiedenis van den suikerhandel en de suikerindustrie een belangrijke rol blijven spelen door het tot stand komen op 6 Mei van de Internationale Suikerconventie. Na moeilijke onderhandelingen, die op 5 April te Londen begonnen en waaraan 22 staten deelnamen, kon het resultaat der conferentie in een conventie voor den duur van 5 jaren worden vastgelegd, die door de Regeeringen van de volgende landen geteekend werd: Groot-Brittannië en Noord Ierland, Nederland (tevens voor Ned.-Indië), Duitschland, Frankrijk, België, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Polen, Rusland, Joego Slavië, Portugal, de Vereenigde Staten, Cuba, San Domingo, Haïti, Peru, Brazilië, China, Britsch-Indië, Australië en Zuid-Afrika. Alhoewel Canada niet geteekend heeft, werd door deze Regeering een sympathieverklaring met het doel der overeenkomst afgelegd en de belofte gedaan geen tegenstrijdige maatregelen te nemen.

De besluiten komen in het kort op het volgende neer:

De exportlanden naar de vrije markten worden aan een maximum kwantum voor den jaarlijkschen uitvoer gebonden, te beginnen met 1 September 1937; deze quota zijn als volgt vastgesteld in metrieke tons:

België en Belgisch Congo.....	20.000
Brazilië.....	60.000
Cuba.....	940.000
Tsjecho-Slowakije.....	250.000
Dominicaansche Republiek.....	400.000
Duitschland.....	120.000
Haïti.....	32.500
Hongarije.....	40.000
Nederland (resp. Java).....	1.050.000
Portugal (incl. Koloniën).....	30.000
Peru.....	330.000
Polen.....	120.000
Rusland (excl. exporten naar Mongolie, Tannu Tuva en Sin-Kiang).....	230.000
Totaal.....	3.622.500

Aan Tsjecho-Slowakije zijn voor de eerste 3 jaren extra toewijzingen van resp. 90.000, 60.000 en 25.000 tons verleend. Daarentegen hebben verschillende andere Bietsuiker landen toegezegd in het eerste jaar totaal 126.500 tons minder dan hun quota te zullen uitvoeren.

Aangezien het totale voor uitvoer toegestane kwantum de geraamde behoefte van de vrije markten eenigszins overschrijdt, heeft de Internationale Suikerraad de bevoegdheid alle quota met 5 pCt. te verlagen.

Engeland, dat het grootste afzetgebied voor deze suiker is, beperkt zijn binnenlandschen bietsuiker-oogst tot 560.000 long tons en den import uit de eigen koloniën tot 50.000 tons beneden het tot dusver in een jaar ingevoerde maximum.

Britsch-Indië verplicht zich niet te zullen exporteren behalve naar Burma.

Verdere interessante details betreffende de conferentie en de daaruit voortgesproten conventie vindt men in het belangrijke artikel van een der Nederlandsche gedelegeerden, Professor J. van Gelderen, in Economisch-Statistische Berichten No. 1116 van 19 Mei a.p.

Het is verblijdend, dat het gelukt is de belangen van het groote aantal betrokken staten in deze conventie te vereenigen en al kon bij het iets te hooge totale exportquotum geen directe verhooging van den wereldsuikerprijs volgen, zoo geeft de conventie toch eenige zekerheid tegen vorming van groote onverkochte voorraden en dientengevolge daling der prijzen, terwijl de handel geen nieuwe belemmering behoeft te ondervinden.

De Londensche markt was ook gedurende het afgelopen jaar de barometer voor het meerendeel der overige suikermarkten. Januari begon met veel animo en een oploopen der notering voor Ruwsuiker, Maart levering, van Sh. 5/7 tot Sh. 6/6, om daarna weer tot Sh. 6/2 terug te vallen, waarin in Februari niet veel verandering kwam, doch in Maart kon onder den invloed van de voorbereidingen voor de Londensche conferentie en de gunstige stemming op de overige productenmarkten de notering bij goede kooplust tot Sh. 6/9 oploopen. De conferentiemaand April, met de steeds heerschende onzekerheid omtrent den afloop der zeer moeilijke onderhandelingen en verontrustende berichten over de Amerikaanse goudpolitiek, bracht een afbrokkeling der prijzen voor Mei t/m. December levering tot Sh. 6/1½. Het resultaat der conferentie deed deze notering weer tot Sh. 6/6 stijgen en in de zomermaanden bewoog zich de markt binnen de nauwe grenzen van Sh. 6/6¾ tot Sh. 6/8¾, totdat einde Augustus in verband met de ongunstige ontwikkeling van andere productenmarkten weer een daling te zien gaf tot Sh. 6/1¼. In September steeg de notering tot Sh. 6/6, doch einde October daalde men weer tot Sh. 6/1½ en in November zelfs tot Sh. 5/7, December bracht eenig herstel en het jaar sloot op Sh. 6/- voor prompt en Sh. 6/3 voor Maart levering. De totale registraties op de Londensche termijnmarkt bedroegen 3.930.000 tons tegen resp. 1.968.450 en 1.768.550 tons in de beide voorafgaande jaren, maar van de onder-

nemingslust, die zich in het begin van het jaar op de Londensche markt openbaarde, is niet veel meer overgebleven.

Engeland importeerde in de drie laatste kalenderjaren de volgende hoeveelheden suiker in tons van 1016 kg:

Ruwsuiker uit:	1937	1936	1935
Tsjecho-Slowakije.....	1.240	679	408
België.....	827	519	1.578
Nederland.....	10	110	1.054
Polen.....	18.036	22.306	16.342
Denemarken.....	1.713	400	—
Duitschland.....	—	—	246
Java.....	61.955	—	16.525
Cuba.....	493.401	707.827	550.394
Peru.....	102.779	133.746	142.296
Brazilië.....	—	52.567	23.227
San Domingo.....	162.175	212.804	318.407
U. S. A.....	18.493	15.776	12.280
Ned. Guiana.....	936	910	—
Mauritius.....	285.263	265.033	187.427
Natal.....	186.016	133.562	153.396
Australië.....	399.895	316.496	239.666
Br. W.-Indië.....	282.595	181.447	92.577
Br. Guiana.....	84.206	70.941	55.813
Fiji Eilanden.....	84.832	101.936	75.594
Kenya.....	6.699	6.867	2.135
Uganda.....	3.550	3.930	9.138
Tanganyika.....	1.999	—	—
Haïti.....	26.612	24.522	28.874
Br.-Indië.....	1.049	300	—
Andere landen.....	6.156	2.058	—

Totaal Ruwsuiker	2.230.437	2.254.736	1.930.377
Geraffineerde suiker uit diverse landen.....	42.511	33.101	52.564
Totale suikerimporten..	2.272.948	2.287.837	1.982.941

In de Vereenigde Staten van Amerika bleef de invoer gecontingenteerd en wel als volgt in tons van 1016 kg:

	1937	1938 (voorl.)
Cuba.....	1.918.706	1.752.474
Hawai.....	878.759	859.954
Philippijnen.....	891.517	944.121
Porto Rico.....	800.949	731.557
Virginie Eilanden....	8.949	8.174
Full Duty.....	102.358	24.215
Totaal..	4.601.238	4.320.495

De binnenlandsche oogsten werden gelimiteerd op:

	1937	1938
Bietsuiker.....	1.265.187	1.420.884
Rietsuiker.....	421.729	385.192
Totaal Generaal..	6.288.154	6.126.571

Zooals verwacht, werd op de New-Yorksche termijnmarkt het nieuwe contract No. 4, waaronder de prijzen voor ruwsuiker fob. Cuba gnoteerd worden, voor den wereldhandel van veel groter belang dan het contract, dat de noteringen c. & fr. New-York geeft. Voor het contract No. 4 waren de laagste en hoogste prijzen in de verschillende maanden voor spoedige levering in d.c. fob. Cuba:

	Laagste	Hoogste		Laagste	Hoogste
Januari..	1.01	1.21	Juli....	1.19	1.23½
Februari	1.11	1.21	Augustus	1.02	1.21
Maart..	1.18	1.31½	September	1.16	1.22½
April....	1.15	1.33½	October..	1.08½	1.17½
Mei....	1.15	1.22½	November	1.09	1.17
Juni....	1.16	1.22½	December	1.14½	1.18

De c. & fr. New-York notering op de termijnmarkt bedroeg bij het begin van het jaar 3 d.c. en bij het einde 2.22 d.c., de Spot New-York notering resp. 3.90 en 3.20 d.c. Regeeringsmaatregelen van verschillende aard veroorzaakten veel onrust op de markt.

Cuba leverde een oogst van 2.971.000 tons tegen 2.554.113 tons in 1936 en exporteerde in de twee laatste kalenderjaren in tons van 1016 kg:

	1937	1936
Vereenigde Staten	1.798.898	1.570.855
Europa	604.447	823.402
Canada	15.376	2.676
Centraalen Zuid-Amerika	9.813	38.861
Nieuw Zeeland	—	7.773
Verre Oosten	—	1.021
Afrika	18.575	21.232
Totaal	2.447.109	2.465.820

Een gedeelte van den voorraad op Cuba dient als onderpand voor het nieuwe Contract No. 4 — van daar de grootere voorraad.

De *Amsterdamsche* termijnmarkt was van tijd tot tijd zeer actief. Het jaar begon op een prijsbasis van *f* 5½ voor prompte levering witsuiker, steeg half Januari tot *f* 5½ en daalde spoedig weer tot *f* 5¼; in Februari schommelde de notering tusschen *f* 5½ en *f* 5¾ en Maart bracht een stijging tot *f* 6¼; in Maart fluctueerden prijzen tusschen *f* 6¾ en *f* 5¾, in Mei omstreeks *f* 6.—, terwijl Juni, Juli en Augustus vrij stabiel waren op *f* 6¾ en *f* 6¾; einde Augustus bracht den prijs terug op *f* 6¼ en in de volgende maanden bleef de markt bij geregelde vraag zich tusschen *f* 6¼ en *f* 6¾ voor spoedige levering bewegen, om einde van het jaar op *f* 6¼ te sluiten. Aanvankelijk zag het er naar uit, dat vooral de December termijn, waarop veel witte Javasuiker verkocht was, een zwaren druk op de markt zou uitoefenen, doch door aanhoudende vraag naar Middellandsche Zeehavens kon het grootste gedeelte der Decemberpositie te Amsterdam teruggekocht worden. Het gevolg hiervan was, dat aan het einde van het jaar de *Amsterdamsche* notering voor witsuiker in een veel gunstiger verhouding tot den ruwsuikerprijs in Londen stond dan bij het begin van het jaar. Thans echter is de kooplust ook hier zeer beperkt.

De door de Nederlandsche Regeering voor den invoer hier te lande bestemde 80.000 tons ruwe Javasuiker werden in den loop van het jaar in partijen van telkens 8000 tons door de Nivas op Java per inschrijving verkocht.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert de volgende cijfers voor den invoer en uitvoer in Nederland gedurende de 3 laatste jaren in tons van 1000 kg:

	1937	1936	1935
Invoer			
<i>Ruwe Bietsuiker.</i>			
Uit Polen en Dantzig	246	331	—
Diverse landen	20	20	93
Totaal	266	351	93
<i>Ruwe Rietsuiker.</i>			
Uit België en Luxemburg	1.188	—	—
Ned.-Indië	59.578	—	—
Cuba	29.103	55.361	33.451
San Domingo	13.152	26.464	36.807
Brazilië	—	—	7.364
Haïti	—	5.543	—
Peru	4.179	3.199	2.609
Suriname	14.402	12.338	12.004
Diverse landen	621	717	974
Totaal	122.223	103.622	93.209
<i>Kandij.</i>			
Uit Duitschland	135	162	313
België en Luxemburg	417	435	387
Diverse landen	1	4	3
Totaal	553	601	703
<i>Witsuiker.</i>			
Uit België en Luxemburg	393	8.298	6.470
Frankrijk	570	14.129	5.753
Duitschland	—	19	—
Groot-Brittannië enz.	—	—	261
Sovjet-Rusland	5.609	758	182
Ned.-Indië	24.227	15.933	6.065
Polen en Dantzig	—	426	781
Diverse landen	92	11	39
Totaal	30.891	39.574	19.551

	1937	1936	1935
<i>Busterd.</i>			
Uit België en Luxemburg	280	376	187
Groot-Brittannië	124	124	139
V. S. van Amerika	3.738	3.556	3.474
Totaal	4.142	4.056	3.800
Totale invoer	158.075	148.204	117.356

	1937	1936	1935
<i>Uitvoer</i>			
<i>Ruwe Bietsuiker.</i>			
Naar Duitschland	—	778	—
België en Luxemburg	—	1.180	2.021
Groot-Brittannië enz.	—	—	—
Zwitserland	6.565	5.284	6.064
Diverse landen	2	—	—
Totaal	6.567	7.242	8.085

	1937	1936	1935
<i>Kandij</i>			
Naar diverse landen	602	624	517
<i>Witsuiker.</i>			
Naar België en Luxemburg ..	2.785	2.072	—
Groot-Brittannië enz.	3.844	3.404	2.937
Frankrijk	655	—	—
Finland	259	2.626	1.835
Noorwegen	5.180	4.796	3.810
Zweden	326	—	—
Griekenland	10.041	—	450
Italië	219	650	—
Spanje	7.512	—	—
Turkije	2.736	—	—
Zwitserland	116	—	—
Algerië	196	—	—
Fr. Marokko, Tanger ..	1.834	4.485	855
Fr. West Afrika	656	—	—
Sp. West Afrika	147	322	592
Sp. Marokko	—	1.040	402
Arabië enz.	3.260	4.097	5.200
Irak	16.873	8.191	10.518
Syrië	290	—	—
Britsch-Indië	1.236	1.391	2.705
New-Foundland enz.	289	—	—
Uruguay	1.050	2.776	1.850
V. S. van Amerika	183	713	—
Diverse landen	320	1.590	6.583
Totaal	60.007	38.153	37.737

	1937	1936	1935
<i>Busterd.</i>			
Naar België en Luxemburg	764	720	725
Groot-Brittannië enz.	—	1.063	4.747
Iersche Vrijstaat	1.797	1.466	982
Diverse landen	156	49	40
Totaal	2.717	3.298	6.494
Totale Uitvoer ..	69.893	49.317	52.833

Behalve het feit van den belangrijken invoer van ruwsuiker uit Nederlandsch-Indië tengevolge van het bewuste Regeeringsbesluit, is het verblijdend te constateeren, dat ook meer witsuiker uit Java in Nederland geïmporteerd werd dan in vorige jaren. Van een totalen invoer van 30.891 tons witsuiker kwamen 24.227 tons uit Java.

Java kon gedurende het afgelopen jaar profiteeren van den gunstigen invloed, die de depreciatie van den Gulden op de verkoopprijzen gehad heeft. In de eerste 5 maanden van het jaar vonden belangrijke afdoeningen plaats tot stijgende prijzen, doch nieuwe prijsverhoogingen door de Nivas in het begin van Juni deden de kooplust luwen. Gedurende de zomermaanden was de markt op Java dan ook zeer kalm, alleen tweedehands partijen wisselden van eigenaar tot prijzen, die belangrijk beneden de Nivas-limites lagen; dit waren hoofdzakelijk partijen, die voor China bestemd waren en na het uitbreken der vijandelijkheden met Japan door de oorspronkelijke koopers weer op Java aangeboden werden. De afzet naar China en Japan was gedurende de rest van het jaar van geen betekenis. Voor andere afzetgebieden kwamen echter weer geregeld verkoopen tot stand

toen de Nivas de tijdelijk zeer opgeschroefde limites verlaagde.

Zooals uit onderstaande specificatie van de afschepingen van Java blijkt ging in het afgelopen jaar een groot gedeelte van den Java-oogst naar Europa en Port-Said voor orders. Herhaaldelijk werd dan ook in deze kolommen betoogd, dat Java in de toekomst aangewezen zal zijn op uitbreiding van den afzet naar het Westen. De afschepingen waren als volgt in metrieke tons:

	1937 Jan./Nov.	1938	1935
Europa, Suez en Port-Said v.o.	357.014	70.259	52.044
Afrika	16.730	27.568	20.961
Britsch-Indië en Colombo ..	88.259	107.179	386.528
Siam	21.164	29.688	34.981
Singapore etc.	100.185	94.989	85.042
Hongkong	119.989	184.294	142.837
China	45.102	40.415	54.307
Japan	224.845	273.438	185.217
Dairen	6.360	—	—
Australië en Nw. Zeeland ..	61.168	51.982	64.683
Ver. Staten	—	220	42
Zuid-Amerika	837	491	—
Perzische Golf	3.166	—	—
Diverse landen	6.326	—	—
	1.051.145		
December-afschep, waarvan destinaties nog niet bekend	77.034		
Totaal	1.128.179	8 80.523	1.026.64

Van het in 1937 onder Britsch-Indië en Colombo opgegeven kwantum was het grootste gedeelte voor Colombo bestemd. Voor volgende jaren zullen deze destinaties in de statistiek gesplitst worden.

De oogst van Java heeft in 1937 1.414.500 tons opgeleverd. Voor 1938 werd het oorspronkelijk op 1.200.000 tons vastgestelde kwantum nog tijdig tot 1.400.000 tons verhoogd, terwijl voor 1939 een aanplant van 1.550.000 tons door de Regeering goedgekeurd is in verband met de waarschijnlijkheid van een toenemend suikerverbruik. De voorraden op Java zijn thans tot normale proporties teruggebracht.

Britsch-Indië produceerde 1.147.000 tons witte suiker, tegen 962.000 tons in het voorafgaande jaar, en is daarmede onafhankelijk van den invoer van vreemde suiker. Intusschen bedraagt het invoerrecht Sh. 11/- per cwt., dus aanmerkelijk meer dan de kostprijs van buitenlandsche suiker.

De zichtbare voorraden bedroegen op 1 December jl.:

	1937 tons	1936 tons	1935 tons
Duitschland	1.467.000	1.352.000	1.310.000
Tsjecho-Slowakije	643.000	599.000	499.000
Frankrijk	707.000	724.000	863.000
Nederland	240.000	265.000	292.000
België	210.000	198.000	204.000
Hongarije	119.000	130.000	115.000
Polen	462.000	400.000	408.000
U.K. Geimp. Suiker	296.000	239.000	232.000
„ Binnenl. „	170.000	123.000	114.000
Europa	4.314.000	4.030.000	4.037.000
Ver. Staten alle havens ..	192.000	223.000	352.000
Cubaansche havens	269.000	206.000	329.000
Cuba binnenland	539.000	348.000	532.000
Java	667.000	724.000	1.272.000
Totaal	5.981.000	5.531.000	6.522.000

De Europeesche Bietsuikeroogsten hebben volgens de laatste raming van F.O. Licht opgebracht in metrieke tons:

	1937/38	1936/37	1935/36
Duitschland	2.175.000	1.803.784	1.692.369
Tsjecho-Slowakije	770.000	709.652	564.798
Oostenrijk	155.000	146.743	205.870
Hongarije	120.000	143.783	116.960
Frankrijk	930.000	870.283	925.211
België	238.000	239.541	240.947
Nederland	235.000	237.141	239.224
Denemarken	250.000	226.200	244.800
Zweden	325.000	299.196	294.501
Polen	560.000	458.479	449.461
Italië	350.000	331.198	327.618
Spanje	205.000	242.000	200.094
Danzig	12.000	9.126	—
Joego-Slavië	38.000	100.746	89.816
Roemenië	82.000	71.842	134.573
Bulgarije	30.000	11.821	18.428
Zwitserland	13.000	9.200	8.200
Groot-Brittannië	430.000	571.975	522.691
Iersche Vrijstaat	95.700	97.330	92.007
Finland	10.000	10.997	8.655
Letland	48.000	42.700	50.300
Lithauen	30.000	30.439	24.465
Turkije	58.000	73.206	59.808
Europa zonder Rusland ..	7.159.700	6.737.382	6.510.796
Rusland	2.500.000	2.000.000	2.600.000
Totaal	9.659.700	8.737.382	9.110.796

De totale wereldsuikeroogsten in ruwsuiker uitgedrukt worden door F.O. Licht voor 1937/38 geraamd op 29.691.544 metrieke tons tegen 28.895.829 en 27.070.384 tons in de beide vorige jaren. In deze berekening is de productie van gur in Britsch-Indië met 50 pCt. aangenomen.

Noode missen wij dit jaar de cijfers van Dr. Mikusch betreffende de wereldsuikerproductie en het wereldsuikerverbruik, die steeds in een afzonderlijk artikel van dezen bekwamen statisticus in dit tijdschrift verschenen, doch thans door zijn vroegtijdig overlijden niet meer beschikbaar zijn.

Het verbruik vertoonde in de meeste landen aanvankelijk een verblijdende toeneming, doch de laatste maanden van het jaar gaven hier en daar een terugslag te zien. Dit mag in verband gebracht worden met de algemeene economische inzinking, die zich in de tweede helft van het jaar vertoonde. Intusschen hebben zich de suikerprijzen daarbij veel beter gehouden dan die van andere producten; herstel van vertrouwen op economisch en politiek gebied zal vermoedelijk ook aan de suikermarkt herleving brengen.

Het is zeer wenschelijk, dat de Regeeringen eindelijk inzien voor hoeveel uitbreiding het suikerverbruik nog vatbaar is, wanneer het artikel suiker niet meer met krankzinnig hooge accijns en invoerrechten belast wordt, waardoor een gezond en goedkoop voedingsmiddel tot dusver voor vele menschen tot luxe gestempeld wordt. Tijdens de zitting der Internationale Suikerconferentie werden in deze richting eenige principieele besluiten genomen, die alsnog echter van zuiver platonischen aard gebleven zijn. Men wacht thans op „daden“. Het zou een dankbare taak zijn voor den nieuw ingestelden internationalen Suikerraad om in dezen toestand verbetering te brengen.

A. V.

DE RIJKSMIDDELEN OVER DECEMBER 1937.

Het verloop der Rijksmiddelen heeft zich in de laatste maanden van het afgelopen jaar gunstig voor 's Rijks schatkist ontwikkeld. Na de kleine inzinking, die October jl. te zien gaf, hebben November en December weer stijgende ontvangsten vertoond. In vergelijking met dezelfde maand van 1936, toen de gevolgen van de depreciatie van den Gulden zich reeds deden gevoelen, heeft de maand December jl. zelfs een flink surplus opgeleverd. De niet-directe heffingen brachten tezamen f 37.605.200 op tegen f 33.684.900 in December 1936 en wijzen derhalve een vooruitgang aan van f 3.920.300. Door verreweg de meeste middelen werd tot dit gunstig resultaat

bijgedragen; een uitzondering hierop maakten alleen de zoutaccijns, de couponbelasting en de zegelrechten. Voorts brachten de gewone middelen gezamenlijk f 6.461.500 meer op dan waarop bij de samenstelling der begrooting blijkens de gemiddelde maandraming is gerekend. De dividend- en tantiëmebelasting, de zoutaccijns en de couponbelasting konden evenwel de raming niet halen.

Door de hogere ontvangsten van de laatste maanden maakt het Jaaroverzicht eveneens een goed figuur. De totale opbrengst over de twaalf maanden van 1937 bedraagt f 436.835.900 tegen f 370.925.400 in het daaraan voorafgaande jaar en bij een jaarraming van f 373.725.000. De vooruitgang bedraagt derhalve f 65.910.500. Alle middelen, met uitzondering van den accijns op zout, brachten meer op. Het geheel maakt een niet-onbevredigenden indruk en bewijst, dat de verbeterde conjunctuur een gunstigen invloed op de Rijksinkomsten over vrijwel de geheele linie heeft uitgeoefend.

De dividend- en tantiëmebelasting gaf een voor de maand December nog zeer belangrijke opbrengst (van f 822.700), hetgeen een stijging, in vergelijking met December 1936 beteekent van f 130.900. Over het geheele jaar bedraagt de toeneming f 8.482.600. Bovendien kan met voldoening worden geconstateerd, dat de totale raming met f 8.578.000 werd overschreden. Zooals reeds meermalen werd opgemerkt, komt in deze stijging de verbetering van den economischen toestand tot uitdrukking, al heeft ook de opcentheffing invloed uitgeoefend.

De invoerrechten vertoonden ditmaal een accres van f 101.900. Daar ook de vorige maanden voortdurend hogere ontvangsten hebben gegeven, is in totaal over 1937 f 11.014.300 meer in 's Rijks schatkist gevloeid dan in het daaraan voorafgaande jaar. Veilig mag dit voor een goed deel op rekening worden gesteld van de verhooging van den prijs van tal van buitenlandsche artikelen; daarnaast is evenzeer de uitzetting van onzen import een factor van beteekenis. Ook het statistiekrecht beweegt zich nog steeds in stijgende lijn; ditmaal bedroeg de toeneming f 38.000, waardoor de vermeerdering van den omvang van onzen buitenlandschen handel wordt gedemonstreerd. Gerekend over twaalf maanden heeft het statistiekrecht in 1937 f 955.700 meer opgeleverd, een voor dit kleine middel, waarvan de totale raming slechts f 1.600.000 bedraagt, niet onaanzienlijk bedrag.

De accijnzen geven ditmaal vrij gunstige cijfers te zien. Alleen de zoutaccijns verschaft den laatsten tijd opvallend lage ontvangsten. Er kwam in de afgelopen maand ongeveer de helft binnen van wat in dezelfde maand van 1936 werd ontvangen (opbrengst f 73.600, teruggang f 73.700). Het is niet zeker, waaraan deze inzinking (ook November was slecht) is toe te schrijven; vermoedelijk hebben restituties in verband met meerderen export een rol gespeeld, of is er eenige wisselwerking met de vorige maanden, toen het hier besproken middel vrij ruime baten gaf. Hoe het zij, de zoutaccijns is de eenige heffing, die over 1937 minder heeft opgebracht dan over het daaraan voorafgaande jaar en die ook bij de verwachting is ten achter gebleven. De overige accijnzen liepen in opbrengst vooruit. De geslachtaccijns gaf een accres (van f 30.400), tengevolge van de stijging der vee prijzen, hoewel het verbruik schijnt af te nemen. De wijnaccijns verschaft een surplus van f 42.300, de gedistilleerdaccijns een van f 182.600 en de bieraccijns een van f 141.100. Al deze middelen, die langen tijd bij de algemeene stijging ten achter bleven, vertoonen thans eenige kentering. De suikeraccijns wees een hogere opbrengst aan van f 625.200 en bracht aldus f 5.084.800 in 's Rijks schatkist, een voor dit middel niet onbelangrijk bedrag. Eindelijk leverde de tabaksaccijns boven de ontvangst van December 1936 een bate van f 397.200, welke toeneming ook grootendeels aan de prijsstijging

zal zijn toe te schrijven. Het volgende staatje geeft een vergelijking van de opbrengsten der accijnzen in de jaren 1936 en 1937 en van de voor laatstgenoemd jaar geraamde opbrengstcijfers:

	Opbrengst 1936	Opbrengst 1937	Raming 1937
Zout	f 1.818.200	f 1.812.100	f 2.000.000
Geslacht	„ 6.335.800	„ 7.359.900	„ 6.000.000
Wijn	„ 1.950.400	„ 2.203.500	„ 1.800.000
Gedistilleerd .	„ 27.774.100	„ 28.454.100	„ 27.500.000
Bier	„ 7.166.700	„ 7.814.700	„ 7.000.000
Suiker	„ 53.189.300	„ 55.298.700	„ 53.000.000
Tabak	„ 33.810.100	„ 35.336.100	„ 32.500.000

De belasting op gouden en zilveren werken gaf f 5.800 méér wegens de toenemende aanschaffing van de betreffende artikelen in verband met de opleving. Wegens de grootere omzetten gepaard met de stijging van de prijzen, bracht de omzetbelasting niet minder dan f 6.864.100 op of f 1.267.900 meer dan in December 1936. Gerekend over twaalf maanden werd in 1937 f 11.886.200 méér ontvangen. Uiteraard is hierin niet alleen een bewijs van stijgende koopkracht van het publiek te zien, doch bewijst deze stijging nog veel meer het duurder worden van verschillende artikelen. De couponbelasting daalde ditmaal met f 135.600; dit middel geeft evenwel wisselvallige ontvangsten. Gerekend over twaalf maanden is 1937 nog f 464.600 in het voordeel.

De zgn. conjunctuurheffingen bieden een vrij gunstig aspect. Weliswaar gaven de zegelrechten een lagere opbrengst (teruggang f 137.500, dat geheel aan het terugloopen der beursbelasting is te wijten, immers laatstgenoemde heffing bracht f 329.000 minder op), doch de raming werd nog overtroffen met f 669.300; de vele conversieleeningen oefenen nog steeds een stimuleerenden invloed op de zegelrechten uit. Bepaald mooie cijfers laten de registratierechten zien; het accres bedroeg ditmaal f 695.100; de opbrengst was f 1.703.500 of f 778.000 boven de maandraming. De opleving van den handel in vast goed komt hierin tot uitdrukking. Gerekend over twaalf maanden hebben de zegel- en de registratie-rechten resp. f 12.716.800 en f 6.886.500 méér opgeleverd.

De successierechten gaven opnieuw een hogere opbrengst (de toeneming bedroeg f 594.800), dank zij de vermeerdering van de waarde van verschillende vermogensbestanddeelen na de muntdepreciatie, die in de ontvangst van December 1936 nog niet tot uitdrukking kon komen. In totaal is in 1937 f 6.972.600 meer ontvangen dan in het daaraan voorafgaande jaar. De loodsgelden namen toe met f 13.700, waardoor het surplus over 1937 steeg tot f 224.900.

Over de directe belastingen valt weinig te zeggen, daar de in de afgelopen maand gekomen wijzigingen in den stand per 30 November jl. uiterst gering waren. Alle heffingen staan op ultimo December 1937 hooger te boek dan het overeenkomstige boekjaar op den laatsten December van 1936; het voordeelig verschil bedraagt in totaal f 8.181.000. De toeneming van de verdedigingsbelasting is, relatief genomen, sneller dan die der andere directe belastingen. Gelet op de omstandigheid, dat deze belasting vooral wordt geheven van de groote vermogens, mag hieruit wellicht de conclusie worden getrokken, dat de verbeterende conjunctuur vooral op den omvang der groote vermogens een gunstigen invloed heeft uitgeoefend. Met name de gevolgen van de depreciatie van den Gulden komen vooral aan de groote vermogens ten goede. Het totaal van de zuivere bedragen der kohieren bedraagt per 31 December jl. f 110.564.800 (raming f 110.300.000).

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. HET VERLOOP VAN DE HANDELSBALANS DER VEREENIGDE STATEN.

Dr. F. Pinner te New-York schrijft ons:

De omslag van de handelsbalans van passief naar actief.

De buitenlandse handel van de Vereenigde Staten heeft zich gedurende het afgelopen jaar van een passieve tot een actieve handelsbalans ontwikkeld. Wij laten de cijfers¹⁾ voor de maanden Januari tot en met November 1937 volgen, en wel in een groepeerings, welke deze verandering in de handelsbalans inzonderheid duidelijk maakt.

	Invoer	Uitvoer	Invoer (-) Uitvoer (+) overschot
	In \$ 1000		
Januari.....	240.396	221.550	— 18.846
Februari.....	277.805	232.504	— 45.301
Maart.....	306.699	256.390	— 50.309
April.....	287.252	269.170	— 18.082
Mei.....	285.038	289.928	+ 4.890
Juni.....	285.946	265.363	— 20.583
Januari—Juni..	1.683.136	1.534.905	— 148.231
Juli.....	265.349	268.185	+ 2.836
Augustus.....	245.707	277.695	+ 31.988
September.....	233.361	296.729	+ 63.368
October.....	224.391	333.136	+ 108.745
November.....	223.226	314.682	+ 91.456
Juli—Nov.....	1.192.034	1.490.427	+ 298.393
Jan.—Nov.....	2.875.170	3.025.332	+ 150.162

In de eerste helft van 1937 was de balans gedurende alle maanden — behalve Mei, welke maand een klein uitvoeroverschot van \$ 4.890.000 te zien gaf — passief. De grootste invoeroverschotten toonden Februari met \$ 45.301.000 en Maart met \$ 50.309.000. Sedert April zijn de invoeroverschotten evenwel steeds sterker ingekrompen. Met Augustus begon de balans zich duidelijk actief te ontwikkelen; in October was een uitvoeroverschot bereikt van \$ 108.745.000. Dit is het grootste uitvoeroverschot sedert een reeks van jaren, zelfs grooter dan in October 1930 met een uitvoeroverschot van slechts \$ 79.528.000.

Gedurende de eerste helft van 1937, toen de handelsbalans passief was, kon men duidelijk ongerustheid in bepaalde kringen van het economisch leven bespeuren. Ook een deel van de pers voelde zich genoopt critiek op deze ontwikkeling uit te oefenen: „Onze handel met het buitenland is passief geworden. Wij voeren meer in, dan wij uitvoeren. Iets moet er in onzen handel met het buitenland niet kloppen. De geheele „New Deal” in onze handelspolitiek, belichaamd in de beroemde handelsverdragen van Minister Hull met steeds meer landen, moet onbevredigend worden genoemd, wanneer de gevolgen een steeds meer passief worden van de handelsbalans zijn.”

Een dergelijke critiek trof men geenszins in de geheele pers aan. Er waren ook couranten, welke voor deze ontwikkeling niet slechts een verklaring wisten, doch haar ook billikten, en wel met de klassieke argumenten van de Europeesche, economische zienswijze. Voor een groot crediteurland, dat de Vereenigde Staten sedert den wereldoorlog waren geworden — en wel na vele tientallen vooroorlogsjaren van schuld t.o.v. de Europeesche crediteurlanden — betekenen invoeroverschotten een natuurlijke en structureel gezonde toestand. De crediteurstaten van vóór den oorlog, de kleine zoowel als de groote, Engeland, Frankrijk, Duitsland, Nederland, Zwitserland en België hadden steeds invoeroverschotten. Zij waren er aan gewend en bereid, de rente of ten minste een aanzienlijk gedeelte van de rente van hun buitenlandse vorderingen in den vorm van goederen of diensten van de zijde hunner schuldenaren in betaling te nemen.

¹⁾ Survey of Current Business van het U. S. Department of Commerce.

Alleen de Vereenigde Staten, althans tenminste een gedeelte van de bevolking van Amerika, dat slechts oppervlakkig op de hoogte is van economische vraagstukken, is niet in staat het vooroordeel, dat nog uit den tijd van het mercantilisme stamt, te overwinnen, nl. dat een uitvoeroverschot steeds een teeken van economische gezondheid en een invoeroverschot steeds een teeken van economische ziekte is. Klaarblijkelijk konden deze kringen zich nog steeds niet van de denkbeelden emancipeeren uit een tijd, waarin de Vereenigde Staten gedurende vele tientallen van jaren niet in de tradities van een crediteurland, doch in die van een debiteurland groot werden.

In den loop van het tweede halfjaar van 1937 is de handelsbalans van Amerika, zooals wij reeds aantoonden, eerst op bescheiden schaal, daarna steeds in sterkere mate weder actief geworden. Weliswaar is het actief saldo van de eerste elf maanden van 1937 met \$ 150 mill. nog betrekkelijk bescheiden, daar de uitvoeroverschotten van de laatste maanden worden gecompenseerd door de invoeroverschotten van de eerste maanden. Indien deze ontwikkeling echter in dezelfde mate blijft voortduren, welke door de groote uitvoeroverschotten, in hoofdzaak gedurende de maanden October en November, wordt gekarakteriseerd, dan zou de handelsbalans wederom een actief saldo bereiken van 1 milliard Dollar per jaar.

Men zou tot de jaren van de laatste crisis (1930) en tot de jaren van de groote credietverleening aan het buitenland moeten teruggaan, om weder dergelijke geprononceerd actieve handelsbalansen te vinden. Dit blijkt uit de volgende tabel, waarin de uitvoeroverschotten voor de eerste elf maanden van de jaren sedert 1920 zijn gerangschikt.

De eerste elf maanden van:	Uitvoeroverschotten in \$ 1.000
1920.....	2.495.125
1921.....	1.917.546
1922.....	668.346
1923.....	235.960
1924.....	368.464
1925.....	610.335
1926.....	271.864
1927.....	604.689
1928.....	900.475
1929.....	724.891
1930.....	716.053
1931.....	303.356
1932.....	253.716
1933.....	166.315
1934.....	439.349
1935.....	198.888
1936.....	48.747
1937.....	150.162

Invloed van het conjunctuurverloop.

Indien men wil onderzoeken, welke beteekenis moet worden toegekend aan dezen opvallend krassen ommekeer van de Amerikaansche handelsbalans, dan ziet men zich in de eerste plaats voor de vraag gesteld, of het hier slechts een verschijnsel, verband houdend met het conjunctuurverloop, betreft, dan wel of de in de eerste helft van 1937 schijnbaar begonnen structuurverandering van de Amerikaansche handelsbalans in de richting van die van een crediteurstaat reeds weder tot staan is gekomen, resp. een principieele afwijking heeft ondergaan. Deze vraag is niet gemakkelijk te beantwoorden.

Wat den invloed van het conjunctuurverloop betreft, zou men erop kunnen wijzen, dat in vroegere perioden van uitgesproken crises de handelsbalans van de Vereenigde Staten in het kader van de normale grootte in geenen deele een tendens tot uitgesproken activiteit vertoonde. Inzonderheid in de moeilijkste crisisjaren 1931, 1932 en 1933 waren de uitvoeroverschotten zelfs opvallend klein. Daarbij dient er in elk geval rekening mede te worden gehouden, dat destijds niet alleen de Vereenigde Staten, doch de geheele wereld in een crisis verkeerde.

Ditmaal daarentegen is de depressie voorloopig een speciaal verschijnsel voor de Vereenigde Staten, waar-

uit vrij natuurlijk valt af te leiden, dat in deze crisis — in verband met verminderende invoeren en stijgende uitvoeren — de typische reactie in het verloop van den buitenlandschen handel zich conjunctureel in den vorm van een activeering van de handelsbalans voordoet. Deze uitwerking werd nog speciaal versterkt door het feit, dat de prijzen van de grondstoffen sterker en sneller daalden dan de prijzen voor halffabrikaten en eindproducten. Amerika voert weliswaar ook grondstoffen uit en is niet in dezelfde mate als bijv. Engeland een verwerkend land, maar het voert in ieder geval meer grondstoffen in dan uit en het zwaartepunt van zijn uitvoer ligt op het gebied der afgewerkte fabrikaten.

Invloed van den internationalen oogsttoestand.

Rekening dient nog te worden gehouden met een anderen factor: den internationalen oogsttoestand, welke van dien van vroegere jaren in zooverre afweek, dat de Vereenigde Staten tengevolge van toevallige omstandigheden bijna het eenige groote landbouwland waren, dat overvloedige oogsten van tarwe, voedermiddelen enz. voortbracht. Dit had tengevolge, dat het t.a.v. deze producten sedert langen tijd weder als exporteur kon optreden en anderzijds zijn invoer van levensmiddelen aanzienlijk kon verminderen. De landbouwbalans van de Vereenigde Staten is evenwel nog steeds passief, maar haar passiviteit is belangrijk verminderd. Dit blijkt duidelijk uit de volgende tabel:

	Uitvoer (in \$ 1000).		
	Oct. 1937	Sept. 1937	Oct. 1936
Voedingsmiddelen (grondstoffen)	17.557	9.984	7.490
„ (verwerkt)	21.270	16.791	17.433
	38.827	26.775	24.923
Invoer (in \$ 1000).			
Voedingsmiddelen (grondstoffen)	23.610	28.516	33.802
„ (verwerkt)	29.365	28.409	27.512
	52.975	56.925	61.314
Invoerverschot	14.148	30.150	36.391

De structureele draagwijdte van den omslag.

Alhoewel men de sterke activeering van de Amerikaanse handelsbalans gedurende de laatste maanden zonder moeite uit de conjuncturele reactie en de toevalligheden van den oogsttoestand kan verklaren, is de vraag van de structureele draagwijdte van de tijdelijke en thans reeds weer geëindigde trend naar passiviteit van den buitenlandschen handel der Vereenigde Staten niet zoo gemakkelijk te beantwoorden.

Buitenlandsche, maar ook ten deele Amerikaanse, economen hadden in de eerste helft van 1937 uit deze passiviteit afgeleid, dat de Vereenigde Staten op het punt stonden aan de omstandigheden van een creditourland met een passieve handelsbalans te wenen. Waarschijnlijk bestaat een dergelijke tendens, maar zij komt voorloopig in den buitenlandschen handel van de Vereenigde Staten eigenlijk minder tot uitdrukking dan in dien van de Europeesche creditourstaten, die in alle verschillende conjunctuurphasen, wat hun handel met het buitenland betreft, passief zijn en passief blijven. In deze landen bestaan de schommelingen slechts daaruit, dat de passiviteit in tijden van opgaande conjunctuur toeneemt, in tijden van depressie daarentegen vermindert.

Bij de Vereenigde Staten is de gang van zaken zoo, dat de buitenlandsche handel ten hoogste in de topperioden van het conjunctuurverloop in vrij bescheiden mate passief wordt, terwijl in tijden van crises een omslag tot een actieve handelsbalans plaats heeft.

Deze verschillen tusschen Amerika en de Europeesche creditourstaten kunnen daaruit worden verklaard, dat de Vereenigde Staten in veel mindere mate een industrieel veredelingsland zijn dan Engeland en de Europeesche industrielanden. Zij produceeren een belangrijk gedeelte van hun industrieel grondstoffen en van hun landbouwproducten in het eigen land en zijn derhalve veel minder van invoer

afhankelijk dan de Europeesche industrielanden. Deze factor, werkt het bestaan van een passieve handelsbalans evenzoo tegen, als de noodzaak tot exporteeren, die voor vele Amerikaanse industrieën van massa-serieproducten bestaat.

De Dollar niet te hoog gewaardeerd.

Deze ontwikkeling van den buitenlandschen handel van Amerika leert ons nog meer. Betrekkelijk kort geleden liepen in de internationale persorganen en op de beurzen geruchten, dat een nieuwe waardevermindering van den Dollar verwacht mocht worden. Een van de redenen, welke tot steun van deze geruchten werd aangevoerd, was de veronderstelling, dat de Dollar te hoog gewaardeerd zou zijn. Stijgende uitvoeren en dalende invoeren bewijzen echter, dat deze veronderstelling ten minste voor den huidige tijd niet juist kan zijn. Het bedrijfsleven in de Vereenigde Staten ontwikkelt zich ten minste sedert het voorjaar van 1937 niet in een inflatorische doch in een deflatorische richting. Dun & Bradstreet's prijsindex, welke niet alleen grondstoffen en massafabrikaten, doch ook fabrikaten bevat, daalde van Januari tot en met December 1937 van 206.544 tot 176.824.

Onder dergelijke omstandigheden zou een nieuwe devaluatie van den Dollar op het oogenblik een volkomen kunstmatige en onnatuurlijke maatregel betekenen. Dit sluit echter niet uit, dat deze op een later tijdstip wellicht toch weer zal worden toegepast en dan als instrument van een politiek, die er op gericht is de huidige deflatorische ontwikkeling met de middelen van een kunstmatige inflatorische dynamiek te overwinnen. Voor een spoedige ontwikkeling in deze richting zijn echter nog geen teekenen aanwezig.

AANTEKENINGEN.

Hervormingen in het bank- en credietwezen in België.

Het bankwezen in België heeft in de laatste jaren een ingrijpende wijziging ondergaan door den overgang van het z.g. gemengde stelsel naar het depositobankwezen (bankwet van Juli 1935). De banken, wier activa vroeger voor een groot deel uit effecten bestonden, moeten zich thans uitsluitend tot de credietverleening op korten termijn beperken. Vandaar dat zij thans, in tegenstelling tot voor enkele jaren, groote bedragen aan staatsobligaties bezitten. Het spreekt vanzelf, dat de banken op deze wijze een belangrijke steun voor de markt van staatsobligaties zijn geweest en dat zij daardoor ook hebben bijgedragen tot een verlaging van den rentestand. Tengevolge van de ruime middelen van de banken is de concurrentie op de markt voor schatkistpapier zeer groot. De drang naar liquiditeit, waarop door de bankcommissie scherp wordt toegezien, begunstigde eveneens de tendens naar lagere rente voor „non bankable” papier.

De financiering van de industrie, die tot voor enkele jaren tot de werkzaamheden van de banken behoorde, is geheel overgedragen aan de contrôlemaatschappijen, aan wie tevens de effectenportefeuille, die de banken vroeger bezaten, zijn afgestaan. Deze contrôlemaatschappijen hebben de industriele concerns in de laatste jaren ondersteund bij de conversie van hun obligatieleeningen, die voor een belangrijk deel in het buitenland waren opgenomen. Tengevolge van de ruimte op de kapitaalmarkt in België zijn een deel van deze leeningen in Belgische francs omgezet, aldus Prof. Lemoine in een artikel in *The Banker*, waaraan het bovenstaande is ontleend. Dus niet alleen de Staat, maar ook de industrie, heeft haar buitenlandsche schulden in binnenlandsche omgezet, hetgeen een versterking van de monetaire positie van België beteekent. Bovendien heeft de Belgische industrie in de laatste jaren een deel van haar winsten gebruikt tot aflossing van schulden, die in de periode vóór 1929 en ook nog in de crisis sterk waren gestegen.

Behalve in het particuliere bankwezen hebben de laatste jaren ook op het gebied van het publiekrechtelijke bankwezen veranderingen plaats gevonden. Zoo was reeds in 1934 de credietverleening aan den Middenstand uitgebreid. In den laatsten tijd was ook het streven er op gericht om den invloed van belanghebbende groepen (vooral de particuliere banken) op de leiding van de verschillende (semi) publiekrechtelijke credietinstellingen uit te schakelen. In October 1937 is tenslotte een centrale organisatie voor het geheele publiekrechtelijke bankwezen in het leven geroepen, waarbij tevens de bevoegdheden van verschillende instanties zijn uitgebreid.

Het zou ons te ver voeren om op de bijzonderheden in te gaan. Voor zoover wij kunnen beoordeelen is door het samenstel van maatregelen de beteekenis van het publiekrechtelijke bankwezen in België sterk toegenomen. Belangrijk is het volgende verschijnsel. Terwijl de credietverleening op langen termijn thans aan de particuliere banken is verboden, wordt de financiering van de industrie door de publiekrechtelijke lichamen vergemakkelijkt, vooral indien het de financiering van een rationalisatieschema betreft of een reorganisatie van de nationale industrie als een geheel. Op dit gebied heeft de Belgische regering reeds bepaalde maatregelen genomen, ten deele naar het voorbeeld van de financieele reorganisatiemethoden in Engeland, waar o.a. twee instellingen, die in nauw contact met de Bank of England staan, voor dit doel werkzaam zijn.

Verder zijn de bevoegdheden van het Fonds voor credietverleening aan den Middenstand uitgebreid, wordt de credietverleening aan den landbouw voor moderniseringsdoeleinden vergemakkelijkt, wordt de mogelijkheid tot hypothecaire credietverstrekking op industriele onderpanden geopend, worden de faciliteiten voor de garantie van exportcredieten uitgebreid, terwijl tenslotte de Ore (Officie de Rédssement Economique) in plaats van een tijdelijk karakter, een blijvende plaats in het economisch leven zal krijgen.

Prof. Lemoine meent in zijn genoemd artikel, dat de hervormingen vrijwel zeker een gunstig resultaat zullen opleveren, omdat zij voortgekomen zijn uit een realistischen kijk op de feiten. Hoe dit ook zij, in elk geval heeft het bankwezen in België in de laatste jaren een grondige wijziging ondergaan, hoewel men zal moeten afwachten, of bij de absolute scheiding tusschen de financierings- en depositozaken wel voldoende rekening is gehouden met den historischen groei van het financieele apparaat in België en met de financieele behoeften, die het bedrijfsleven in de toekomst zal toonen. V.

Het arbeidsvraagstuk in Duitschland.

Een van de belangrijkste problemen, die tegenwoordig in Duitschland op den voorgrond staan, is dat van de grens, die aan een verdere uitbreiding der productie wordt getrokken door de beperktheid van de hoeveelheid arbeidskracht.

In het 3e Vierteljahrsheft zur Wirtschaftsforschung, uitgave van het Institut für Konjunkturforschung, is hieraan een uitvoerige beschouwing gewijd.

De werkloosheid in Duitschland, aldus het Vierteljahrsheft, is gedaald tot omstreeks een half miljoen. Hiervan bestaat naar schatting 30 pCt. uit onvolwaardige arbeidskrachten, terwijl bij de rest ca. 20 pCt. „verplaatsings”-werkloosheid is. Houde men verder rekening met de seizoensfluctuaties, dan blijft er over een aantal volwaardige arbeiders, die weer in het productieproces opgenomen zouden kunnen worden, van ca. 240.000.

Dit aantal zou nog eenigszins verhoogd kunnen worden, omdat een aantal volwaardige arbeidskrachten plaatsen bezetten, die ook door onvolwaardigen bezet zouden kunnen worden. Van veel beteekenis is dit echter niet.

Indien men nu al deze werklozen in het productieproces zou opnemen, — wat practisch onmogelijk is —, zou het aantal arbeidskrachten nog slechts met ca. 1½ pCt. vergroot worden.

Een belangrijke stijging van de productie zal men dus slechts kunnen bereiken door de hoeveelheid arbeidskracht langs andere wegen te vergrooten. Dit is reeds op vrij groote schaal geschied. Van eind October 1933—October 1937 werden in totaal bijna 5.2 miljoen personen in het productieproces opgenomen, waarvan 3.2 miljoen werklozen en 1.9 miljoen anderen. Overwogen in de eerste jaren de weer aan den arbeid gaande werklozen, in de periode October 1936—October 1937 werd dit anders, en waren van totaal 1.36 miljoen in het productieproces opgenomen personen 575.000 werklozen en 786.000 anderen.

Het is van belang te weten, hoe het contingent dezer „nieuwe” arbeidskrachten is samengesteld, en in hoeverre uitbreiding mogelijk is.

In de eerste plaats hebben wij het aantal jeugdige personen, die na hun schooltijd in het bedrijfsleven treden. In verband met de daling der geboortecijfers van 1921 tot en met 1933 moet hierbij de eerste jaren met een daling rekening worden gehouden. Wel staat daar tegenover, dat het aantal jeugdige personen, dat dadelijk na het verlaten der school zijn intrede in het bedrijfsleven doet, de laatste jaren is toegenomen. Dit zal misschien de daling door lagere geboortecijfers eenigszins kunnen compenseeren.

Voorts was door de crisis het aantal kleine zelfstandigen sterk toegenomen, ten koste van het aantal arbeiders. Hier vindt een terugvloeiing plaats.

De vrouwenarbeid was in de crisisjaren zeer sterk teruggelopen, terwijl de nationaal-socialistische propaganda voor: „de vrouw in het gezin” ook in deze richting werkte. Thans neemt het aantal vrouwen in de bedrijven weer aanmerkelijk toe.

Tenslotte is ook van belang, hoeveel personen om verschillende redenen afvloeien. Voor zoover dit niet geschiedt door overlijden op productieven leeftijd, zijn de aantallen min of meer elastische grootheden.

Het aantal arbeidskrachten dat wegens hun leeftijd afvloeit, is sterk afhankelijk van werkgelegenheid en hoogte van het loon, en naarmate beide gunstiger zijn, is de afvloeiing geringer.

Een belangrijke oorzaak voor afvloeiing, speciaal van vrouwelijke arbeidskrachten, is het huwelijk. Terwijl vroeger huwelijksleemuren alleen verstrekt werden als de vrouw zich na het huwelijk aan haar huisgezin ging wijden, bepaalde de regering in October 1937, dat zij voortaan ook gegeven zouden worden als de vrouw haar werkkring wilde behouden. Dit is dus eigenlijk een officieele bevordering van den arbeid van de gehuwde vrouw.

Het Vierteljahrsheft concludeert, dat er nog een reserve aan arbeidskrachten aanwezig is, maar dat het onwaarschijnlijk is, dat de toeneming van het aantal arbeiders in hetzelfde tempo kan doorgaan.

* * *

Men zal het dus hoofdzakelijk moeten zoeken in een verhooging van de arbeidsprestaties.

Men overweegt thans, hoe het mogelijk zal zijn de arbeid te richten op die productietakken, waar zij het meest noodzakelijk is. Hierbij heeft men vooral het oog op den kleinhandel en sommige deelen van het handwerk, die overvuld zijn, en van waar men een aantal personen zou kunnen overhevelen naar de zwaarindustrie. Een klein begin is reeds gemaakt: venters en marskramers moeten voortaan voorzien zijn van een vergunning, die alleen uitgereikt wordt als het Arbeitsamt hiertoe toestemming geeft. Deze wordt niet verleend, als een doelmatiger gebruik van de arbeidskracht van den verzoeker uit „staat- of wirtschaftpolitischen Gründen” wenschelijk is, en kan steeds worden ingetrokken. De bedoeling hiervan is, de marskramers en venters, die wat betreft lichamelijke eigenschappen en opleiding geschikt zijn

voor landbouw of industrie, naar deze bedrijfstakken over te brengen.

Een volgend probleem, dat de aandacht trekt, is dat van den landarbeid. Vroeger was het platteland een arbeidsreservoir voor de industrie. De hieruit voortvloeiende vlucht van het platteland wordt thans met alle middelen bestreden. Daarbij spelen zowel principieele (de boer als „Blutquelle der Nation”) als praktische overwegingen een rol. De landbouw moet geïntensiveerd worden om de noodzakelijke hoogere productie te krijgen. Het aantal landarbeiders heeft sinds 1935 weinig verandering ondergaan. De productie is echter aanzienlijk uitgebreid, en zoo was het in 1937 noodzakelijk, de hulp van arbeidsdienst en leger in te roepen.

Eigenaardig doet het aan, dat het Vierteljarsheft geen melding van de buitenlandsche (o.a. Nederlandsche) arbeiders maakt, die naar Duitschland gehaald zijn.

Verder is van belang of door verlenging van den arbeidstijd nog iets te bereiken valt. Deze bedraagt thans gemiddeld 7½ uur, en zou dus zonder bezwaar eenigszins verlengd kunnen worden, althans theoretisch. Een praktisch bezwaar is echter, dat in de kapitaalsgoederenindustrieën, waar de behoefte aan meer arbeid het grootst is, reeds de maximale arbeidstijd gewerkt wordt. Alleen in enkele verbruiksgoederenindustrieën kan de arbeidstijd nog verlengd worden. Indien men hiertoe overgaat, kan men de daardoor vrijkomende arbeiders in de kapitaalsgoederenindustrieën te werk stellen.

Men heeft in deze richting reeds maatregelen genomen onder het parool „Kampf der Kurzarbeit”. In Juni 1937 werd het recht op steun van korte weken werkende arbeiders aanzienlijk beperkt. Dit bracht natuurlijk veranderingen in de bedrijfsbezetting mede. In de textielindustrie en de lederindustrie moet het aantal arbeiders zoodanig zijn, dat een gemiddelde werktijd van 40 uur per week gegarandeerd is.

Tenslotte is het noodzakelijk, de productiviteit van den arbeid door technische rationalisatie te vergroten. Op dit gebied bestaan groote mogelijkheden: gedurende de rationalisatieperiode van 1925—1931 steeg de productiviteit met ca. 3 pCt. jaarlijks. Indien dit thans mogelijk zou blijken met zelfs maar 2 pCt. per jaar, dan zou dat overeenkomen met de arbeidsproducties van ca. 150.000 arbeiders bij een achturigen werkdag.

H. E. B. Sch.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Deutschland und der Wirtschaftsaufbau des Vorderen Orients. (Turkei, Ägypten, Iran, Irak, Syrien-Libanon, Palästina) door Dr. Reinhard Hüber. (Stuttgart 1938; Ferdinand Enke Verlag. Prijs ing. R.M. 6.—, geb. R.M. 7.60).

De belangstelling van Duitschland voor de landen van het Nabije Oosten is bekend, en daarom mag het bevreemding wekken, dat de Deutsche literatuur over dit gebied vrij schaarsch is. Behalve een halfmaandelijksch tijdschrift, „Orient Nachrichten”, zijn er slechts enkele werken, hoofdzakelijk van den laatsten tijd, die dit gebied van een economisch gezichtspunt beschouwen.

Dr. Hüber, de hoofdredacteur van bovengenoemd tijdschrift, verrijkte deze collectie met een waardevol overzicht over het complex van landen, dat men in het algemeen het Nabije Oosten pleegt te noemen.

Daar de indeeling zoodanig is, dat de eerste drie afdelingen zich meer in het bijzonder met het gebied als geheel en de landen afzonderlijk bezighouden, waarna in een volgend hoofdstuk de economische betrekkingen van Duitschland daarmee behandeld worden, is dit werk ook van belang voor hen, die zich uitsluitend over de landen van het Nabije Oosten zelf willen oriënteren.

Na een kort historisch overzicht teekent de schrij-

ver de plaats, die dit gebied thans in het economisch wereldverband inneemt. De groote beteekenis van de ontwikkeling van het verkeerswezen, en niet in de laatste plaats de luchtvaart, voor dit gebied, wordt duidelijk uiteengezet. Onder het lezen kwam dan ook de vraag bij ons op, in hoeverre Engeland — wat haar verbindingen met het Verre Oosten betreft — geholpen zou zijn met een omleiding van het scheepvaartverkeer met het Verre Oosten om de Kaap in geval van nood (waarover in den laatsten tijd wel eens gesproken wordt), wanneer de luchtweg, die eenige belangrijke steunpunten met name in Palestina (Lydda) en Egypte (Alexandrië) heeft, niet meer vrij is.

Kenmerkend voor de beteekenis van Lydda als internationaal knooppunt van luchtlijnen is, dat in den zomer van 1937 deze luchthaven reeds door 36 vliegtuigen van Europeesche luchtlijnen per week werd aangedaan.

Samenhangend met het verkeersprobleem is ook het olie-„verkeer” per pijpleiding, waarvan in dit gebied „trajecten” van duizenden kilometers te vinden zijn.

In de derde afdeling worden de landen Turkije, Egypte, Iran, Irak, Syrië-Libanon en Palestina uitvoerig beschreven. Het schema, dat door de schrijver daarbij veelal gevolgd wordt, omvat: een korte economisch-geografische en cultureele samenvatting, de staatsvorm, het geld- en bankwezen, de overheidsfinanciën en de economische politiek. De economische politiek is niet het minst interessante deel van deze gebieden; vier- en vijfjarenplannen, industrialisatieprogramma's en zelfs nationalisatie van bepaalde bedrijfstakken komen in vele van deze landen voor. Voorts wordt bij ieder land eenig inzicht gegeven in de speciale structuur en de moeilijkheden en mogelijkheden, die er op dit terrein liggen.

Het spreekt vanzelf, dat den omvang in aanmerking genomen, van een diepgaande, uitvoerige behandeling geen sprake kan zijn. Het werk wil dan ook meer een algemeene oriëntering geven, terwijl het een dieper ingaan op de stof mogelijk maakt, door zooveel doenlijk literatuur over bepaalde vraagstukken te vermelden.

Tenslotte geeft de vierde afdeling een overzicht over het handelsverkeer tusschen Duitschland en de Orient, en de relatieve beteekenis daarvan voor beide partijen. De deviezen-regelingen en compensatietransacties, waarvan vooral de Duitsch-Turksche handelsbetrekkingen een duidelijk beeld geven, worden hier uiteengezet.

Voor al dit laatste deel van het werk (verschenen als No. 3 in de serie „Strömungen der Weltwirtschaft” onder redactie van Prof. Dr. Ernst Schultz) is ruim van cijfermateriaal in tabelvorm voorzien, terwijl ook de conclusies in de overige afdelingen zooveel mogelijk met cijfers gestaafd zijn. G.

ONTVANGEN BOEKEN.

Das Kapital, Kritik der politischen Ökonomie door Dr. Franz Oppenheimer, Dr. Med. et Phil., Ord. Professor i. R. an der Universität Frankfurt a. M. (Leiden z.j.; A. W. Sijthoff's Uitgeversmij. N.V. Prijs ing. f 6.—, geb. f 7.50).

Dit boek zegt te culmineeren in de stoutste aller beweringen. Het zegt de volkomen oplossing te geven van alle vraagstukken, welke aan de theoretische staathuishoudkunde zijn gesteld en daarmede ook den veiligen weg te wijzen aan de praktische oplossing van het sociale vraagstuk, welke tusschen de Scylla van het kapitalistisch imperialisme en den Charybdis van het Bolsjewisme leidt tot redding van onze cultuur, ja van ons leven.

Beschouwingen over het beroep van belastingconsulent door Mr. J. H. van Doorne, advocaat en belastingconsulent te Utrecht. (Utrecht z.j.; N.V. A. Oosthoek's Uitg. Mij.).

Dit geschriftje bevat de rede, welke de schrijver voor de Vereeniging van Belastingconsulenten in de algemeene ledenvergadering van 30 October 1937 heeft gehouden, echter in uitgebreider vorm.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DEN STAND DER RIJKSMIDDELEN.

Ult. December 1937 (in Guldens)

AFDEELING Ia Dir. belastingen.	Kohieren voor den dienst 1937 ¹⁾			
	Totaal bedrag	Bedragen, welke zijn teruggegeven of anders dan wegens betaling op de koh. afgeschr.	Zuiver bedrag	Zuiver bedrag der kohieren voor den vorigen dienst t.m. dezelfde maand van het vorige jaar ²⁾
Grondbelast. a)	10.398.900	44.081	10.354.819	10.211.745
Inkomst.bel. b)	71.372.618	2.002.222	69.370.395	65.581.214
Vermogensbel. c)	18.850.082	161.646	18.688.436	16.717.550
Verdedig.bel. I	10.384.201	127.824	10.256.377	8.267.965
Bel. v. d. doodehd.	1.919.195	24.374	1.894.821	1.605.346
Totalen . . .	112.924.996	2.360.147	110.564.848	102.383.820

a) ¼ hoofdsom + 20 procenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen. b) Hoofdsom + 60—78 procenten. c) Hoofdsom + 75 procenten.

¹⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit ⅔ gedeelte van het belastingdienstjaar 1937/1938 en ⅓ gedeelte van het belastingdienstjaar 1936/1937. ²⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit ⅔ gedeelte van het belastingdienstjaar 1936/1937 en ⅓ gedeelte van het belastingdienstjaar 1935/1936.

AFDEELING Ib Overige middelen.	December 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenkomstige periode 1936
Benaming der middelen			
Divid.- en tantiëmibel.	822.746	22.378.009	13.895.444
Rechten op den invoer	7.768.611	97.257.563	86.243.266
Statistiekrecht	228.844	2.769.178	1.813.472
Accijns op zout	73.684	1.812.089	1.818.251
Accijns op geslacht	615.136	7.359.919	6.335.828
Accijns op wijn	411.260	2.203.476	1.950.395
Accijns op gedistill.	3.220.819	28.454.092	27.774.081
Accijns op bier	617.753	7.814.709	7.166.667
Accijns op suiker	5.084.845	55.298.709	53.189.265
Accijns op tabak	2.926.121	35.336.082	33.810.110
Bel. op gouden en zilverw.	54.040	571.390	499.568
Omzetbelasting	6.864.061	74.159.914	62.273.730
Couponbelasting	428.894	6.321.637	5.856.991
Recht. en boeten v. zegel	2.035.938	32.561.391	19.844.542
Recht. en boet. v. registr.	1.703.518	16.646.764	9.760.293
Recht. en boet. v. successie, v. overgang bij overlijden en v. schenking	4.660.848	45.030.185	38.057.595
Opbrengst d. loodsgelden	88.113	860.794	635.890
Totalen . . .	37.605.231	436.835.901	370.925.388

¹⁾ Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. f 866.671 (Beursbel.). ²⁾ Id. f 8.963.139.

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET VERKEERSFONDS.

	Dec. 1937	1937	1936
Motorrijtuigenbelasting	1.243.696	21.923.009	20.983.122
Rijwielbelasting	13.725	7.728.458	7.622.455
Totalen	1.257.421	29.651.467	28.615.577

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET GEMEENTEFONDS.

	Dienst 1936/1937 Zuiver bedrag der kohieren tot en met de maand Dec. 1937	Zuiver bedrag der kohieren voor den dienst 1935/36 tot en met de zelfde maand van 1936
Gemeente.f.belast. . .	56.711.615	60.220.866
Opc. verm. t. get. v. 50	5.203.960	5.318.168

AFDEELING II. DIENSTJAAR 1936.

Benaming der middelen	Bedrag van de raming	Zuivere opbrengst over het tijdvak van 1 Jan. 1936 tot en met de maand Dec. 1937
Grondbelasting. (¼ hoofdsom + 20 procenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen.)	10.125.000	10.160.354
Inkomstenbelasting	74.600.000	69.040.816
Vermogensbelasting	18.375.000	18.566.460
Verdedigingsbel. I	8.000.000	8.425.951
Belasting v. d. doode hand . . .	2.000.000	1.737.632
Divid.- en tantiëmebelasting.	13.800.000	13.813.156
Rechten op den invoer	84.000.000	86.243.265
Statistiekrecht	1.600.000	1.814.263
Accijns op zout	2.500.000	1.774.052
Accijns op geslacht	5.000.000	6.335.825
Accijns op wijn	2.000.000	1.950.395
Accijns op gedistilleerd	28.250.000	27.774.046
Accijns op bier	7.000.000	7.166.667
Accijns op suiker	53.000.000	53.189.230
Accijns op tabak	35.000.000	33.810.111
Belast. op gouden en zilverw.	475.000	499.568
Omzetbelasting	60.000.000	62.273.765
Couponbelasting	5.000.000	5.778.104
Rechten en boeten van zegel	18.600.000	19.844.629
Rechten en boeten v. registr.	14.000.000	9.760.351
Rechten en boeten v. successie, v. overgang bij overlijden en v. schenking	40.800.000	38.136.446
Opbrengst der loodsgelden . . .	500.000	655.677
Totalen	484.625.000	478.750.763

OVERZICHT VAN DE INKOMSTEN TEN BATE VAN HET WERKLOOSHEIDSSUBSIDIEFONDS.

Dienst 1937	Bedrag van raming	Zuiver bedrag kohieren tot en met de maand Dec. 1937
Grondbelasting (veertig ten honderd van de hoofdsom wegens gebouwde eigendommen en vijf en twintig ten honderd van de hoofdsom wegens ongebouwde eigendommen)	10.000.000	9.370.121
Personeele belasting (tachtig ten honderd van de hoofdsom naar den eersten, tweeden en derden grondslag)	21.000.000	19.148.805
Gemeentefondsbelasting (vijf en twintig procenten op de hoofdsom)	14.000.000	13.953.805
Vermogensbelasting (twee en twintig procenten op de hoofdsom)	2.025.000	2.316.596
Inkomstenbelasting (tien procenten op de hoofdsom)	4.500.000	4.314.735
Totalen	51.525.000	49.104.062

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	16-22 Jan. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	16-22 Jan. 1938	Sedert 1 Jan. 1938	Overeenk. tijdvak 1937	1938	1937
Tarwe	10.542	60.202	70.505	—	—	292	60.202	70.797
Rogge	2.730	9.514	29.164	—	—	47	9.514	29.211
Boekweit	550	1.000	1.053	—	—	—	1.000	1.053
Mais	39.001	113.971	68.285	7.961	13.182	13.688	127.153	81.973
Gerst	6.935	19.229	35.732	510	1.490	2.834	20.719	38.566
Haver	11.027	24.411	14.561	—	1.036	2.090	25.447	16.651
Lijnzaad	3.550	8.790	11.851	2.508	10.131	10.464	18.921	22.315
Lijnkoek	400	3.850	3.100	—	—	—	3.850	3.100
Tarwemeel	775	3.543	2.855	411	1.511	425	5.054	3.280
Andere meelsoorten	1.260	2.925	3.653	113	338	—	3.263	3.653

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Table with columns for city (Ned., Bk., Athene, Batavia, Belgrado, Berlijn, Boekarest, Brussel, Boedapest, Calcutta, Dantzig, Helsingfors, Kopenhagen) and dates for various years (1936, 1937, 1938).

OPEN MARKT.

Table with columns for city (Amsterdam, Londen, Berlijn, New York) and dates (1938, 1937, 1936, 1934) showing market rates.

1) Koers van 21 Jan. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN. KOERSEN IN NEDERLAND.

Table showing exchange rates for various cities (Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, Batavia) from 18 Jan. 1938 to 24 Jan. 1938.

Table showing exchange rates for various cities (Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, Madrid) from 18 Jan. 1938 to 24 Jan. 1938.

Table showing exchange rates for various cities (Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsingfors, Buenos-Aires, Montreal) from 18 Jan. 1938 to 24 Jan. 1938.

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table showing exchange rates for New York from 18 Jan. 1938 to 25 Jan. 1937, including muntpariteit.

KOERSEN TE LONDEN.

Table showing exchange rates for various cities (Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, BuenosAires, Calcutta, Istanbul, Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Rio d. Janeiro, Shanghai, Singapore, Valparaiso, Warschau) from 8 Jan. 1938 to 22 Jan. 1938.

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 1936 16.12. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” notering. 3) 7 Jan.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table showing silver and gold prices from 18 Jan. 1938 to 27 Jul. 1914.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Table showing the balance of the national treasury (Vorderingen, Verplichtingen) from 15 Jan. 1938 to 22 Jan. 1938.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table showing floating debt of the Netherlands-Indies from 15 Jan. 1938 to 22 Jan. 1938.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table showing main items of the Surinamese Bank from 24 Dec. 1937 to 1 Jul. 1914.

Main table containing prices for GERST, MAIS, ROGGE, TARWE, BURMA RIJST, BOTER, KAAS, and EIEREN. Includes columns for various grades and locations like Rotterdam and London.

Table containing prices for JUTE, KATOEN, AUSTRALISCHE WOL, JAPAN. ZIJDE, and RUBBER. Includes columns for grades like Middling Upland and Super Fine C.P.

Table containing prices for KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETERIJ-IJZER, ZINK, and ZILVER. Includes columns for grades like Standard and gem. prompt en lev. 3 maanden.

Table with columns for GE-SLACHTE RUNDREIN (versch) per 100 kg Rotterdam, GE-SLACHTE VARKENS (versch) per 100 kg Rotterdam, DEENSCH BACON, BEVROREN ARG. RUND-VLEESCH, CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland, KOFFIE Loco R'dam/A'dam per 1/2 kg., SUIKER Witte krist.-suiker loco Rotterdam, THEE N.-Ind thee-veiling A'dam, and Indexcijfer voedings- en genot-middelen.

Table with columns for GRENHOUT Zweedsch ongesorteed 2 1/2 X 7 per standaard, VURENHOUT basis 7' f.o.b. Zweden/Finl. per standaard, KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pond Veiling te Amsterdam, COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam, GRONDNOTEN Gepelde Coromandel, per longton c.i.f. Londen, LIJNZAAD La Plata loco Rotterdam, GOUD cash Londen per ounce fine, and Indexcijfer agrarische grondstoffen, Algemeen Indexcijfer Indische uitvoer-producten.

Table with columns for STEENKOLEN Westf./Holl. bunkerk. ongez. f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg., PETROLEUM Mid. Cont. Crude 33 t/m. 33.90 \$ s. g. te N.-York p. barrel, BENZINE Gulf Exp. 64/66 per U.S. gallon, KALK-SALPETER franco schip Ned. per 100 kg brutto, ZWAVELZURE AMMONIAK franco schip Ned. per 100 kg, CEMENT levering bij groote part. franco wal Ned. per ton, STEENEN af fabriek binnenmuur per 1000 stuks, buitenmuur per 1000 stuks, Indexcijfer niet-agrar. grondstoffen, and Algemeen Indexcijfer grondstoffen.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 24 Januari 1938

		Activa.		
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	4.258.272,78		
sels, Prom.,	Bijbnk. "	95.333,10		
enz. in disc.	Ag.sch. "	319.061,12	f	4.672.667,—
Papier o. h. Buitenl. in	disconto	.....	"	—
Idem eigen portef.	f	5.190.000,—	"	5.190.000,—
Af: Verkocht maar voor				
de bk.nog niet afgel.			"	5.190.000,—
Beleeningen	Hfdbk. f	181.878.789,17 ¹⁾		
incl. vrsch.	Bijbnk. "	2.764.925,11		
in rek.-crt.	Ag.sch. "	26.500.354,44		
op onderp.	f	211.144.068,72		
Op Effecten	f	209.233.026,01 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.	"	1.911.042,71	"	211.144.068,72 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk			"	—
Munt, Goud	f	113.607.470,—		
Muntmat., Goud	"	1.287.211.445,21		
	f	1.400.818.915,21		
Munt, Zilver, enz.	"	18.009.324,61		
Muntmat., Zilver, ..	"	—	"	1.418.828.239,82 ²⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pen-				
sioenfonds	"	40.652.995,05		
Gebouwen en Meub. der Bank	"	4.600.000,—		
Diverse rekeningen	"	7.354.504,88		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	"	10.193.915,19		
	f	1.702.636.390,66		
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefonds	"	4.338.707,82		
Bijzondere reserve	"	6.600.000,—		
Pensioenfonds	"	11.093.702,94		
Bankbiljetten in omloop	"	850.778.595,—		
Bankassignatiën in omloop	"	62.220,50		
Rek.-Cour. { Het Rijk f	192.568.403,20			
saldo's: { Anderen "	612.474.977,02	"	805.043.380,22	
Diverse rekeningen	"	4.719.784,18		
	f	1.702.636.390,66		
Beschikbaar metaalsaldo	f	756.847.945,61		
Minder bedrag aan bankbiljetten in om-				
loop dan waartoe de Bank gerechtigd is	"	1.892.119.865,—		
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank				
ondergebracht	"	—		

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) ..... f 65.883.125,—
²⁾ Waarvan in het buitenland ..... " 65.360.958,11

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
24 Jan. '38	113607	1.287.211	850.779	805.106	756.848	86
17 " '38	113607	1.272.226	860.035	768.549	751.896	86
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
24 Jan. 1938	4.672	—	211.144	5.190	7.355
17 " 1938	2.785	—	201.384	5.190	7.517
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
22 Jan. '38 ²⁾	134.710	184.850	83.630	27.318	
15 " '38 ²⁾	134.450	188.400	81.710	26.406	
25 Dec. 1937	116.574	16.834	184.783	84.057	25.872
18 " 1937	116.574	15.448	188.070	82.871	23.646
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
22 Jan. '38 ²⁾	3.640	73.890	71.230	50	
15 " '38 ²⁾	3.210	77.770	69.650	50	
25 Dec. 1937	3.943	10.266	51.776	68.061	50
18 " 1937	3.966	10.326	52.354	73.723	49
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
19 Jan. 1938	326.991	475.671	50.736	12.967	21.766
12 " 1938	327.064	482.133	64.274	15.795	20.508
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
19 Jan. '38	104.388	11.051	124.358	36.938	51.319	29,8
12 " '38	90.168	13.190	123.368	36.780	64.931	37,4
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
13 Jan. '38	58.933	352	18	12.048	875	4.827	3.200
6 " '38	58.933	342	20	10.027	875	4.632	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
13 Jan. '38	5.580	2.922	92.557	721	2.439	21.567
6 " '38	5.580	2.971	93.474	808	2.409	18.405
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Jan. 1938	70,7	20,3	5,6	5.031,3	44,7
7 " 1938	70,7	20,3	5,8	5.298,6	47,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Jan. 1938	107,3	877,5	4.857,4	826,6	335,2
7 " 1938	107,0	800,7	5.117,6	723,1	330,6
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ w.o. Rentenbankscheine 15, 7 Jan. resp. 21, 21 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data	Goud Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
								Schatkist	Partic.
20 Jan. 1938	3.550	52	1.330	33	152	40	4.292	23	835
13 " 1938	3.567	49	1.273	33	152	40	4.324	17	765

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash” ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
5 Jan. '38	9.129,3	9.119,9	362,6	11,1	5,4
29 Dec. '37	9.130,3	9.120,4	330,5	12,8	2,8

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
5 Jan. '38	2.564,0	4.257,8	7.601,9	132,9	80,0	—
29 Dec. '37	2.564,0	4.283,4	7.535,0	132,7	80,1	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
29 Dec. '37	9	9.387	12.015	5.427	25.859	5.205
22 " '37	7	9.418	12.062	5.335	25.799	5.201

De posten van De Ned. Bank, de Javascche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.